

НАЦИОНАЛНА АГЕНЦИЯ
ЗА ПРОФЕСИОНАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ
И ОБУЧЕНИЕ

ГОДИШЕН ДОКЛАД

ЗА ДЕЙНОСТТА НА НАЦИОНАЛНАТА АГЕНЦИЯ

ЗА ПРОФЕСИОНАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ

Приет с решение на Управителния съвет на НАПОО
протокол № 01/ 12.03.2025 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ

РАЗДЕЛ 1. РАЗВИТИЕ НА СЪТРУДНИЧЕСТВОТО С ДЪРЖАВНИТЕ ИНСТИТУЦИИ, ОРГАНИЗАЦИИТЕ НА РАБОТОДАТЕЛИТЕ И НА РАБОТНИЦИТЕ И СЛУЖИТЕЛИТЕ, БРАНШОВИ И ПРОФЕСИОНАЛНИ ОРГАНИЗАЦИИ И АКАДЕМИЧНАТА ОБЩНОСТ ЗА УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА НАЦИОНАЛНАТА СИСТЕМА ЗА ПРОФЕСИОНАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ В КОНТЕКСТА НА ПОЛИТИКАТА ЗА УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ

1.1. Оползотворяване потенциала на трипартитните органи за управление и дейността на НАПОО като платформа за консултации, обсъждане на основни въпроси и инициране на предложения във връзка с развитието на системата за ПОО

1.2. Участие в дейността на работни групи, съвети, комитети, комисии и др. към МОН, МТСП, МИИ, МТ, АЗ, ЦРЧР и други държавни институции, на организации на работодателите и на работниците и служителите, на браншови и професионални организации, свързани с развитието на квалификацията на работната сила

1.3. Организиране и провеждане на дискусии, кръгли маси, семинари, конференции и други събития с участието на представители на заинтересованите страни

РАЗДЕЛ 2. РАЗВИТИЕ НА МРЕЖАТА ОТ ЛИЦЕНЗИРАНИ ЦЕНТРОВЕ ЗА ПРОФЕСИОНАЛНО ОБУЧЕНИЕ И ЦЕНТРОВЕ ЗА ИНФОРМАЦИЯ И ПРОФЕСИОНАЛНО ОРИЕНТИРАНЕ

2.1. Лицензиране и разширяване на мрежата от ЦПО и ЦИПО в контекста на осигуряване качеството на услугите по професионално обучение на лица над 16-годишна възраст и по професионално ориентиране

2.2. Ефективно функциониране на системата за валидиране на професионални знания, умения и компетентности, придобити чрез неформално обучение и информално учене

РАЗДЕЛ 3. ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО В СИСТЕМАТА НА ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ

3.1. Поддържане на Списъка на професиите за професионално образование и обучение в съответствие с актуалните потребности на пазара на труда и с Националната класификация на професиите и длъжностите

3.2. Разработване и актуализиране на Държавни образователни стандарти (ДОС) за придобиване на квалификация по професии

3.3. Осъществяване на последващ контрол на дейността на лицензираните ЦПО и ЦИПО с цел подобряване на качеството на предоставяните услуги

3.4. Методическо осигуряване на дейността на ЦПО и ЦИПО

РАЗДЕЛ 4. ПРОУЧВАНЕ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ОПИТ И ДОБРИ ПРАКТИКИ В ОБЛАСТТА НА ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ И АДАПТИРАНЕ С ЦЕЛ ВНЕДРЯВАНЕТО ИМ НА НАЦИОНАЛНО И НА ИНСТИТУЦИОНАЛНО НИВО

4.1. Повишаване прозрачността и съпоставимостта на професионалните квалификации и улесняване мобилността на обучавани и заети лица

4.2. Развитие и усъвършенстване на институционалния партньорски модел на национално и европейско ниво чрез участие на НАПОО в европейски мрежи, консултативни органи, работни групи и международни проекти

РАЗДЕЛ 5. ПОВИШАВАНЕ НА ПРОЗРАЧНОСТТА И ПУБЛИЧНОСТТА НА УСЛУГИТЕ ПО ПРОФЕСИОНАЛНО ОБУЧЕНИЕ И ПРОФЕСИОНАЛНО ОРИЕНТИРАНЕ НА ВЪЗРАСТНИ

5.1. Усъвършенстване на ИС на НАПОО

5.2. Осигуряване на актуална информация на интернет страница на НАПОО за гражданите и бизнеса

5.3. Създаване на условия за популяризиране на добри практики в лицензираните ЦПО и ЦИПО

РАЗДЕЛ 6. РАЗВИТИЕ НА АДМИНИСТРАТИВНИЯ КАПАЦИТЕТ НА НАПОО

6.1. НАПОО – учащата администрация

6.2. Поддържане на системите за финансово управление и контрол

6.3. Създаване на синхронизирана система от вътрешни правила, регламентиращи различни аспекти от дейността на НАПОО

6.4. Подобряване на административното обслужване на гражданите и бизнеса

РАЗДЕЛ 7. ОСНОВНИ ИЗВОДИ ЗА ДЕЙНОСТТА НА НАПОО ПРЕЗ 2024 г.

РАЗДЕЛ 8. ПРИОРИТЕТИ В ДЕЙНОСТТА НА НАПОО ПРЕЗ 2025г.

ВЪВЕДЕНИЕ

Докладът за дейността на Националната агенция за професионално образование и обучение (НАПОО) за 2024 г. съдържа подробна информация за степента на изпълнение на целите и постигнатите резултати от администрацията на Агенцията.

В него е направена оценка на ефективността на изпълнението на Плана за дейността на НАПОО през 2024 г., формулирани са основни изводи и са определени приоритетите за развитието на Агенцията през 2025 г.

Целите и произтичащите от тях дейности, заложи в Плана за дейността на НАПОО за 2024 г., на базата на Стратегия НАПОО 2022-2027, са както следва:

1. Развитие на сътрудничеството с държавните институции, организациите на работодателите и на работниците и служителите, браншовите и професионалните организации и академичната общност за усъвършенстване на националната система за професионално образование и обучение в контекста на политиката за учене през целия живот.
2. Развитие на мрежата от лицензирани центрове за професионално обучение и центрове за информация и професионално ориентиране.
3. Осигуряване на качеството в системата на професионалното образование и обучение.
4. Проучване на европейския опит и добри практики в областта на професионалното образование и обучение и адаптиране с цел внедряването им на национално и на институционално ниво.
5. Повишаване на прозрачността и публичността на услугите по професионално обучение и професионално ориентиране на възрастни.
6. Развитие на административния капацитет на НАПОО.

Обхватът на информацията, представена в доклада, се определя от функциите на НАПОО, регламентирани в чл. 41, ал. 2. и чл. 42 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО).

РАЗДЕЛ 1. РАЗВИТИЕ НА СЪТРУДНИЧЕСТВОТО С ДЪРЖАВНИТЕ ИНСТИТУЦИИ, ОРГАНИЗАЦИИТЕ НА РАБОТОДАТЕЛИТЕ И НА РАБОТНИЦИТЕ И СЛУЖИТЕЛИТЕ, БРАНШОВИ И ПРОФЕСИОНАЛНИ ОРГАНИЗАЦИИ И АКАДЕМИЧНАТА ОБЩНОСТ ЗА УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА НАЦИОНАЛНАТА СИСТЕМА ЗА ПРОФЕСИОНАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ В КОНТЕКСТА НА ПОЛИТИКАТА ЗА УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ

1.1. ОПОЛЗОТВОРЯВАНЕ ПОТЕНЦИАЛА НА ТРИПАРТИТНИТЕ ОРГАНИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ И ДЕЙНОСТТА НА НАПОО, КАТО ПЛАТФОРМА ЗА КОНСУЛТАЦИИ, ОБСЪЖДАНЕ НА ОСНОВНИ ВЪПРОСИ И ИНИЦИИРАНЕ НА ПРЕДЛОЖЕНИЯ ВЪВ ВРЪЗКА С РАЗВИТИЕТО НА СИСТЕМАТА ЗА ПОО

През 2024 г. НАПОО успешно развива трипартитното сътрудничество в управлението на Агенцията и в експертната си дейност. Управителният съвет и 17-те Експертни комисии, функциониращи по професионални направления и по професионално ориентиране, ефективно изпълняваха определените в ЗПОО и в Правилника за дейността на НАПОО функции.

От организационна гледна точка НАПОО продължи да осигурява необходимите условия и среда за ползотворна работа на Управителния съвет като:

- предварително се обявяват графика и дневния ред за заседанията на УС;
- предоставят се в срок предварително подготвените комплекти с материали за обсъждане в съответствие с дневния ред;
- периодически се осъществява контрол на изпълнение на решенията на ЕК и на УС;
- през 2024 г. бяха проведени 6 заседания на УС на НАПОО. На тях бяха обсъдени и съгласувани важни документи за развитието на системата на ПОО;
- промени във вътрешноадминистративни документи – критерии, процедури, образци за лицензиране с цел отразяване на измененията в ЗПОО от 29.03.2024 г.;
- нов Списък за професионално образование и обучение (разработен по проект МПОО в резултат на изменението на ЗПОО);

- анализи за системата на професионално обучение на лица, навършили 16 години:
 1. Годишен анализ на дейността на центровете за професионално обучение и центровете за информация и професионално ориентиране през 2023 г.
 2. Анализ за състоянието на качеството на ЦПО, подали годишни доклади за самооценка на качеството за 2023 г.
 - документи, свързани с планирането на дейността на НАПОО:
 1. Годишен доклад за дейността на НАПОО за 2023 г.;
 2. Годишен план за дейността на НАПОО за 2024 г.;
 3. Отчет за изпълнение на Плана за дейността на НАПОО за първото полугодие на 2024 г.;
 4. Отчет за осъществения последващ контрол на лицензираните центрове през първото полугодие на 2024 г.
 - проекти на ДОС за придобиване на квалификация по професии, разработени във вид на „единици резултати от ученето“;
 - предложения за актуализиране на СППОО с допълване на нови професии/специалности;
- Дейността на експертните комисии през 2024 г. бе организирана в съответствие с изискванията на ЗПОО и Правилника за дейността на НАПОО.

През 2024 г. бяха проведени заседания на ЕК както следва:

- 20 заседания за обсъждане на предложения за разработване на нов СППОО и промени в съществуващия СППОО;
- 44 заседания по процедури за издаване и изменение на издадена лицензия на ЦПО с добавяне на нови професии и специалности;
- 89 заседания по процедури за прекратяване права по издадена лицензия на ЦПО;
- 3 заседания за обсъждане на проекти на ДОС за придобиване на квалификация по професии.
- 4 заседания за обсъждане на предложения за промени на професии в СППОО.

Компетентното участие на членовете на УС и на ЕК в цялостната дейност на Агенцията създава възможност за постигане на успешни резултати, свързани с изпълнението на конкретните задачи, включени в Плана за 2024 г. За това допринесе ефективната организация на заседанията, качествено разработената и своевременно предоставена документация от администрацията на Агенцията – доклади, докладни записки, проекти на ДОС, протоколи, резултати от изпълнявани проекти и други материали.

В изпълнение на функциите, регламентирани в чл. 42, т. 6, т. 7, т. 8 и т. 9 на ЗПОО, през 2024 г. е извършено следното.

Съгласно чл. 42, т. 6 на ЗПОО, въз основа на анализ на дейността на ЦПО и ЦИПО, Агенцията прави предложения за усъвършенстване на системата на ПОО. В изпълнение на тази разпоредба НАПОО ежегодно набира и анализира данни във връзка с дейността на ЦПО и ЦИПО през предходната календарна година. Получените резултати за 2023 г. са предоставени на вниманието на заинтересованите институции, организации и лица чрез публикация на интернет страницата, с презентации в заседанията на УС на НАПОО, в работни групи, уебинари и други национални и регионални форуми. През 2024 г., в изпълнение на функциите на НАПОО като участник в мрежата „ReferNet“, бяха организирани и проведени 2 национални конференции в присъствен формат, на които бяха изнесени актуални данни от проучвания и доклади в областта на ПОО на национално и европейско ниво.

В изпълнение на чл. 42, т. 8 на ЗПОО, НАПОО осъществява дейности, свързани с участие в разработването и изпълнението на национални стратегии в частта им, касаеща ПОО.

1.2. УЧАСТИЕ В ДЕЙНОСТТА НА РАБОТНИ ГРУПИ, СЪВЕТИ, КОМИТЕТИ, КОМИСИИ И ДР. КЪМ МОН, МТСП, МИИ, МТ, АЗ, ЦРЧР И ДРУГИ ДЪРЖАВНИ ИНСТИТУЦИИ, НА ОРГАНИЗАЦИИ НА РАБОТОДАТЕЛИТЕ И НА РАБОТНИЦИТЕ И СЛУЖИТЕЛИТЕ, НА БРАНШОВИ И ПРОФЕСИОНАЛНИ ОРГАНИЗАЦИИ, СВЪРЗАНИ С РАЗВИТИЕТО НА КВАЛИФИКАЦИЯТА НА РАБОТНАТА СИЛА

Участието на НАПОО в процесите по разработване и реализиране на политики, стратегии, програми и концепции, насочени към развитие на националната система за ПОО, е основно направление в нейната дейност. Компетентното и ефективно участие в процесите на разработване и реализиране на политики, стратегии и концепции, свързани с развитие и усъвършенстване на националната система за ПОО, е постоянен приоритет в дейността на НАПОО. Задачите на Агенцията в това направление са свързани с разширяване на

сътрудничеството с институциите и организациите, които имат отношение към ПОО, както и с практическото утвърждаване на възложената ѝ със ЗПОО координираща функция в този контекст.

Активното взаимодействие с държавните институции по конкретни въпроси и ключови проблеми в областта на ПОО, развитието на човешките ресурси и ученето през целия живот са в центъра на вниманието на екипа на НАПОО и през 2024 г.

През отчетния период представители на Агенцията вземаха участие като членове на междуведомствени работни групи, експертни съвети, комисии и комитети на национално ниво към Министерство на образованието и науката, Министерство на труда и социалната политика, Министерство на икономиката и индустрията, Министерство на туризма, Министерство на здравеопазването и Министерство на отбраната.

През 2024 г. служителите от администрацията на НАПОО са ангажирани с участие в поредица от национални и международни събития по въпросите на ПОО. Със своя експертен потенциал НАПОО допринесе за успешното им провеждане, за формулирането на изводи и конкретни препоръки, насочени към развитие на системата на ПОО в съответствие с приоритетите, изведени на национално и европейско ниво и набелязване на конкретни мерки за повишаване на имиджа на ПОО сред младежи и лица, навършили 16 години.

Представени са експертни становища и предложения по следните проекти на документи:

- Закон за изменение и допълнение на Закона за професионалното образование и обучение;
- Стратегия за развитие на малките и средни предприятия 2021-2027г.;
- Проект на Решение на Министерски съвет за изменение на Националния план за действие по заетостта през 2024 г. и подготовка на НПДЗ за 2024 г. - Министерство на труда и социалната политика;
- Национална стратегия и План за действие за адаптиране към изменението на климата в Република България.

Участието на представители на НАПОО в различни работни групи, комитети и други междуинституционални форми на сътрудничество през 2024 г. включва:

- Комитет по наблюдение към Програма „Образование“ 2022-2027;
- Комитет по наблюдение към Програма „Развитие на човешките ресурси“ 2022-2027;
- Консултативен съвет по ПОО към министерство на образованието и науката;
- Национален съвет за насърчаване на заетостта;
- Национална мрежа експерти по ПОО към Център за развитие на човешките ресурси (ЦРЧР) – National VET team 2024;
- Междуведомствена работна група за разработване на план за действие по заетостта за 2024 г. към МТСП;
- Междуведомствена работна група за определяне на професии от СППОО за дистанционно обучение към МТСП;
- Междуведомствена работна група за Индивидуални сметки за обучение към МТСП;
- Междуведомствена работна група, определена със Заповед РД-02-64/13.05.2024 г. на министъра на труда и социалната политика, във връзка с постъпили предложения за изменение и допълнение на Наредба № 8121з-1100 от 2015 г. за изискванията към квалификацията на персонала на търговци за извършване на дейности по осигуряване на пожарна безопасност на обекти и/или поддържане и обслужване на уреди, системи и съоръжения, свързани с пожарната безопасност;
- Междуведомствена работна група към Министерство на туризма за изготвяне на проект на изменение и допълнение на Наредба № 1 от 5 януари 2016 г. за образованието, практическата подготовка и професионалната квалификация, необходими за придобиване на правоспособност за упражняване на професията „Екскурзовод“;
- Междуведомствена работна група за изменение на Наредбата по чл.13а от Валутния закон в Министерство на икономиката и индустрията;
- Междуведомствена работна група за разработване на проект на нов Закон за насърчаване на заетостта към МТСП;
- Координационен съвет на Център за развитие на човешките ресурси и регионални инициативи (ЦРЧРРИ) – Кремиковци;
- Национална координационна група към МОН за учене през целия живот;

- Работна група 16 „Образование, взаимно признаване на професионални квалификации и научни изследвания“ към МОН;
- Работна група във връзка с Директива 2013/55/ЕО на ЕП и на Съвета от 2 0.11.2013 г. за изменение на Директива 2005/36/ЕО относно признаването на професионалните квалификации – МОН;
- Междуведомствена комисия на основание чл. 5 от Наредбата за условията и реда за поддържане на Списъка на регулираните професии в Република България, за осъществяване на процедурата по изготвяне на предложения за включване или изключване на професии от Списъка на регулираните професии в Република България – МОН.

1.3. Организиране и провеждане на дискусии, кръгли маси, семинари, конференции и други събития с участието на представители на заинтересованите страни:

Участието на експерти от НАПОО в тематични национални конференции, семинари, работни срещи, кръгли маси през 2024 г. е както следва:

- семинар за изграждане на капацитет за изпълнение на Плана за действие за уменията с представители от Центъра за умения на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР);
- национална експертна среща по проект INVESTech, насочен към създаване на нова уникална структура – Център за високи постижения /CoVe/ в ИКТ сектора;
- работна среща по проект за въвеждане на микроудостоверения за зелени умения в 5 различни сектора, КРИБ;
- секторна среща „Строителство“, реализирана по проект „Програма за уменията“ (Agenda 4 Skills), „Еразъм+“, изпълняван от Министерството на образованието и науката, като национален координатор за учене през целия живот, съвместно с Министерството на труда и социалната политика;
- национални дни за учене през целия живот, проект „Програма за уменията“ - Agenda 4 Skills — ERASMUS-EDU-2023-AL-AGENDA-IBA Европейска програма за обучение на възрастни на програма „Еразъм“;
- дни „Еразъм 2024“ с участие в обучение „Обучение на обучители“ по проект „Green MICRED Pathways“;

ОБОБЩЕНИЕ:

1. Постигнатите резултати от изпълнението на дейностите по Оперативна цел 1 от Плана на НАПОО за 2024 г. са доказателство за активната и целенасочена работа на Агенцията като държавна институция с ключова роля в разработването и реализирането на националната политика в сектора на ПОО.
2. Професионалният опит и високата експертна компетентност на служителите на НАПОО допринасят за подготовката на важни национални стратегически и оперативни документи, произтичащи от законодателството в областта на ПОО.
3. Инициативите и конкретните дейности по двустранните споразумения за сътрудничество са важна предпоставка за постигане на съгласувани позиции по съществени въпроси, свързани с функционирането на системата на ПОО.
4. За реализация на дейностите на НАПОО по провеждане на политиките за учене през целия живот и за укрепване на връзките между ПОО и пазара на труда принос имат ефективно организирани от Агенцията и проведени през 2024 г. заседания на трипартитните органи на Агенцията – УС и ЕК по професионални направления и професионално ориентиране.
5. Чрез поддържаната и през 2024 г. актуална информация в ИС на НАПОО се дава възможност за функциониране на публичните регистри, осигурява се прозрачност на дейността на Агенцията и тази на центровете и се дава възможност на институциите, бизнеса и гражданите да се информират за предоставяните от ЦПО услуги.

РАЗДЕЛ 2. РАЗВИТИЕ НА МРЕЖАТА ОТ ЛИЦЕНЗИРАНИ ЦЕНТРОВЕ ЗА ПРОФЕСИОНАЛНО ОБУЧЕНИЕ И ЦЕНТРОВЕ ЗА ИНФОРМАЦИЯ И ПРОФЕСИОНАЛНО ОРИЕНТИРАНЕ

2.1. ЛИЦЕНЗИРАНЕ И РАЗШИРЯВАНЕ НА МРЕЖАТА ОТ ЦПО И ЦИПО В КОНТЕКСТА НА ОСИГУРЯВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА УСЛУГИТЕ ПО ПРОФЕСИОНАЛНО ОБУЧЕНИЕ НА ЛИЦА НАД 16-ГОДИШНА ВЪЗРАСТ И ПО ПРОФЕСИОНАЛНО ОРИЕНТИРАНЕ

Развитието на мрежата от лицензирани ЦПО и ЦИПО е свързано и с постигането на Приоритет 2 от Плана за дейността на НАПОО - Развитие на мрежата от лицензирани центрове за професионално обучение и центрове за информация и професионално ориентиране, който включва издаване на лицензия на нови ЦПО и ЦИПО, както и изменение на издадени лицензии на ЦПО с добавяне на нови професии и специалности.

През 2024 г. са лицензирани 29 нови ЦПО, а 9 центъра са добавили към лицензиите си нови професии и специалности.

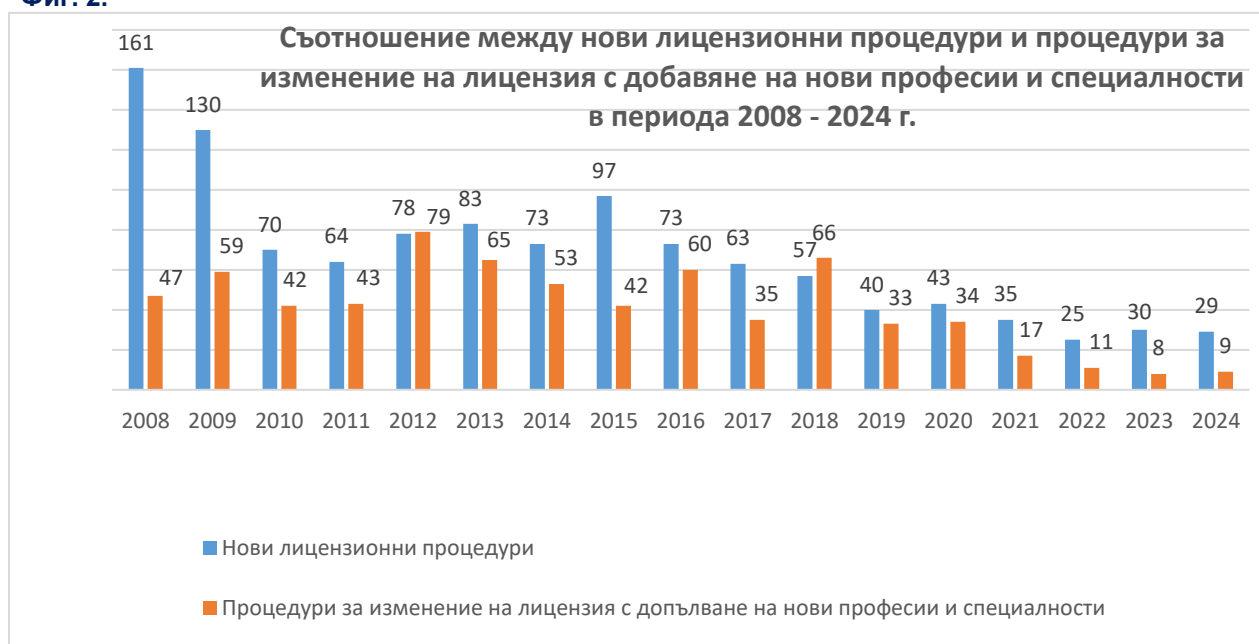
Броят на лицензионните процедури на ЦПО, реализирани от Агенцията за периода 2006 г. - 2024 г., са представени на Фиг. 1.

Фиг. 1.

На Фиг. 2 е представено съотношението между новите лицензионни процедури и процедурите за изменение на лицензия с добавяне на нови професии и специалности в периода 2008 г. - 2024 г.

Фиг. 2.

През 2024 г. броят на процедурите за издаване на лицензия на нови ЦПО е по-малък с 1 в сравнение с 2023 г. (29 бр. спрямо 30 бр.). През тази година процедурите за изменение на лицензии с добавяне на нови професии и специалности са с 1 повече в сравнение с 2023 г. (9 бр. спрямо 8 бр.).

Справка в Информационната система на НАПОО показва, че през 2024 г. кандидатите включват в заявленията за издаване на лицензия на ЦПО най-голям брой професии от следните направления:

- 815 „Фризьорски и козметични услуги“;
- 525 „Моторни превозни средства, кораби и въздухоплавателни средства“;
- 481 „Компютърни науки“;
- 582 „Строителство“;
- 522 „Електротехника и енергетика“;
- 214 „Дизайн“;
- 762 „Социална работа и консултиране“;
- 482 „Приложна информатика“;
- 213 „Аудио-визуални изкуства и техники; производство на медийни продукти“;
- 345 „Администрация и управление“;
- 542 „Производствени технологии – текстил, облекло, обувки и кожи“.

Броят на лицензионните процедури на Центровете за информация и професионално ориентиране (ЦИПО), реализирани от Агенцията през последните години, могат да се проследят на фиг. 3.

Фиг. 3.

През 2024 г. има една издадена лицензия на Център за информация и професионално ориентиране (ЦИПО).

Поради изменението на ЗПОО (ДВ бр.27 от 29.03.2024 г.) бяха изменени процедурите и пакетите с образци на документи за лицензиране и изменение на лицензията както за ЦПО, така и за ЦИПО.

Експертите от дирекция „Професионална квалификация и лицензиране“ са провели редица консултации (на място в НАПОО, по телефон, по e-mail) с кандидати за издаване на лицензия, с външни експерти по лицензионните процедури, с представители на лицензирани центрове за професионално обучение и на центрове за информация и професионално ориентиране, с граждани, търсещи информация относно възможностите за участие в професионално обучение. През изминалата година голяма част от консултациите, предоставяни от експертите във връзка с лицензирането, бяха насочени и към потребители, търсещи съдействие и допълнителни разяснения за работа с новата Информационна система на НАПОО.

В рамките на 2024 г. са проведени общо 2 присъствени информационни дни - 1 в София и 1 в Кюстендил. Акцент в събитията беше поставен върху работата с новата ИС на НАПОО, както и върху най-често допусканите грешки от ЦПО, установени при вписване на документи в Регистъра на издадените документи или при осъществяване на последващ контрол. По време на информационните дни се разгледа как се ще внедрят промените в ЗПОО – свързани с новия СППОО-2024 (утвърден със заповед на министъра на образованието и науката № 09-2230 от 09.08.2024 г.) по отношение на прелицензиране, съответствие между професиите в действащи и в новия СППОО и др. Наблюдават се въпроси относно начина, по който ще се организира и сертифицира обучението по част от професия.

И през 2024 г. редовно се предоставят консултации на външните експерти, участващи като оценители в процедурите за издаване на лицензия/изменение на издадена лицензия с добавяне на нови професии и специалности от експертите на НАПОО.

Проведени са 44 заседания на ЕК по съответните професионални направления, свързани с дейностите по лицензиране и изменение на лицензиите и 89 заседания, свързани с временно отнемане или прекратяване на лицензии на ЦПО.

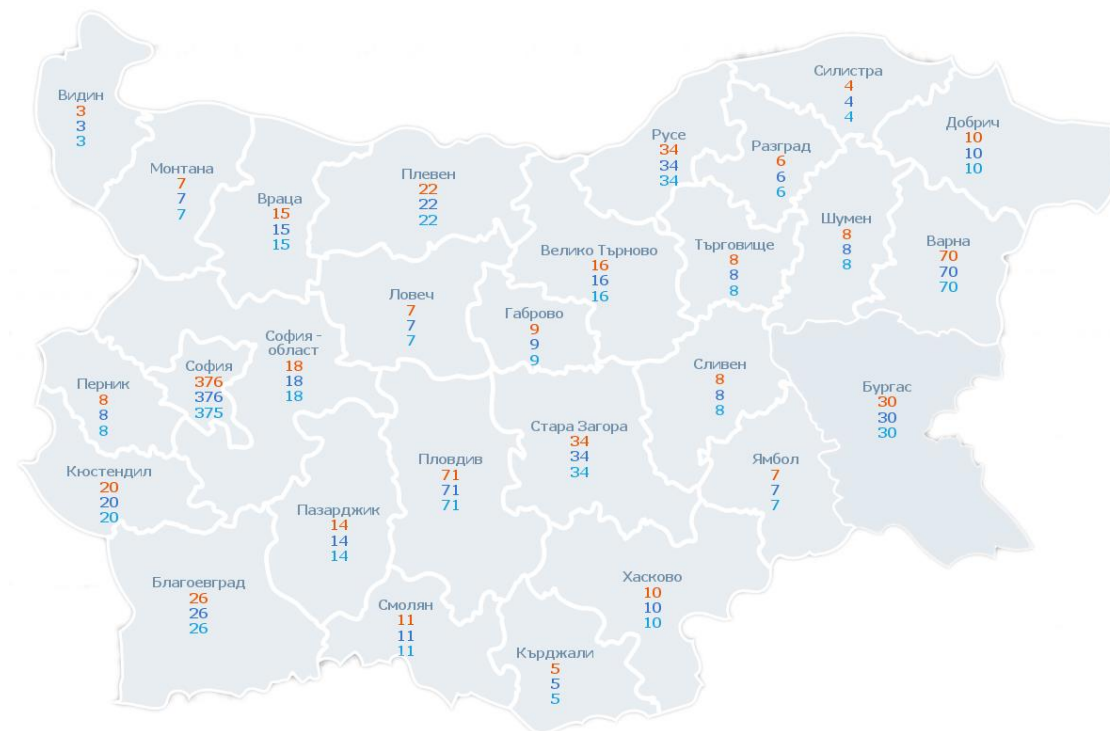
Документите, които се внасят за разглеждане и обсъждане в Експертните комисии, са подготвени качествено и представени в изискуемите срокове от експертите от дирекция „Професионална квалификация и лицензиране“.

Сроковете за лицензиране, произтичащи от ЗПОО, се спазват стриктно. Няма просрочени лицензионни процедури.

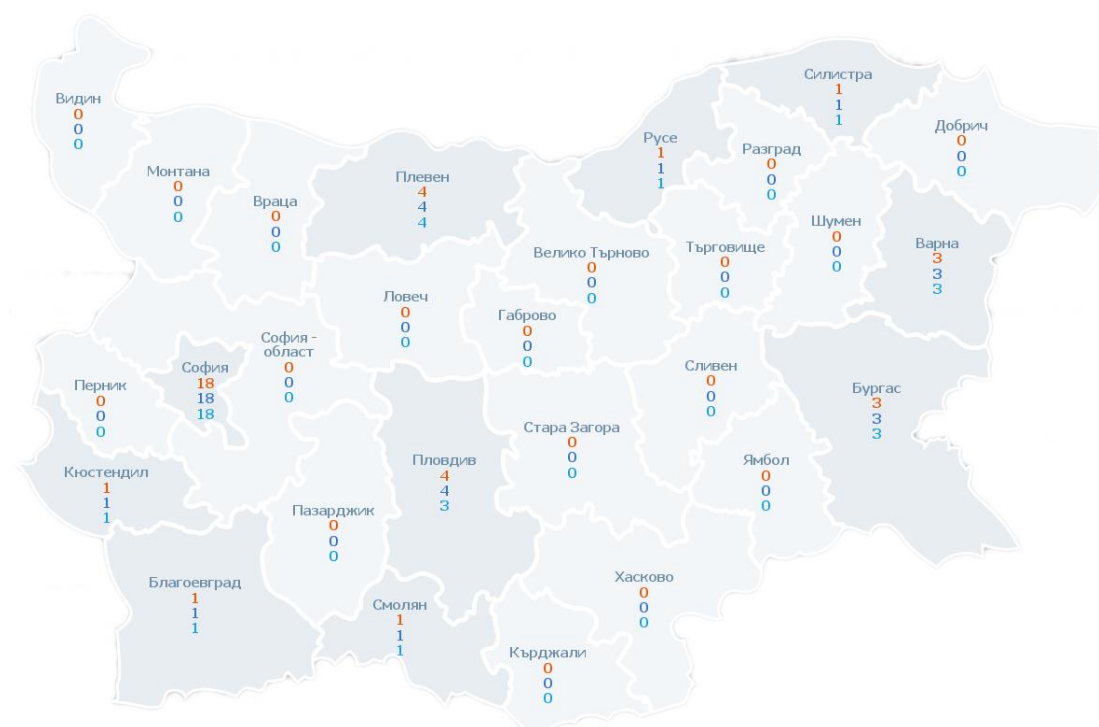
Към 31 декември 2024 г. мрежата в страната включва 853 действащи ЦПО и 36 ЦИПО.

Териториалното разпределение на ЦПО и ЦИПО в страната е представено на следващите фигури.

Фиг. 4. Разпределение на действащите ЦПО по области

Фиг. 5. Разпределение на действащите ЦИПО по области

Във връзка с чл. 40б, ал. 2 от ЗПОО, издадените от ЦПО Свидетелства за професионална квалификация и Свидетелства за валидиране на професионална квалификация се подават в специализирания модул в ИС на НАПОО и след проверка за съответствие с нормативните изисквания и утвърждаване се публикуват в публичния регистър по чл. 42, т. 11 от ЗПОО. Резултатите от проверките на свидетелствата са представени в Раздел 3.

Поддържането на публичен регистър на лицензираните ЦПО и ЦИПО с активна лицензия, както и на ЦПО с прекратени права по издадената им лицензия, е едно от изискванията на Закона за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху стопанската дейност (ЗОАРАКСД) и задължение на НАПОО, определено в чл. 42, т. 10 на ЗПОО. По този начин се осигурява по-голяма прозрачност по отношение дейността на централите и се улесняват гражданите при избора на обучаваща институция. В съответствие с изискванията на ЗОАРАКСД е организиран публичния регистър на подадените документи за лицензиране, публикуван на страницата на НАПОО в Интернет.

ОБОБЩЕНИЕ:

1. Дейността на НАПОО по издаване на лицензия на ЦПО и ЦИПО се осъществява при спазване на изискванията на ЗПОО, както и на изискванията за прозрачност и достъпност за организациите - кандидати за лицензиране.
2. И през 2024 г. лицензирането се извършва при стриктно спазване на нормативните изисквания.
3. В интернет страница на НАПОО, в двете менюта „За кандидати за лицензиране“ и „За лицензирани ЦПО и ЦИПО“ се публикуват и редовно актуализирани материали и методически документи – график на дейностите, указания за разработване на вътрешна система за осигуряване на качеството на професионалното обучение в ЦПО, индикатори за предоставяне на годишна информация за качеството на професионалното обучение в ЦПО, индикатори за предоставяне на годишна информация от ЦИПО и др.
4. Нормативно определеният срок за издаване на лицензия на ЦПО се спазва стриктно. Основните фактори за навременно приключване на процедурите са: спазване на стандартите за качество в административното обслужване и повишаване на ефективността на работата на

администрацията, подобряване на качеството на подадените документи в резултат на проведените консултации на кандидатите за лицензиране, както и на надградената ИС на НАПОО, повишаване на професионализма на всички участници в лицензионните процедури на базата на натрупан опит.

5. Чрез въвежданата и администрирана и през 2024 г. актуална информация в ИС на НАПОО се дава възможност за поддържане на публичните регистри, осигурява се прозрачност на дейността на Агенцията и тази на лицензираните центрове и се осигурява възможност на институциите, бизнеса и гражданите да се информират за предоставяните от ЦПО услуги.

6. Внедрената през 2024 г. Информационна система с разширени функции, включваща нови модули, осигурява допълнително качеството на извършваните дейности в ЦПО.

7. През 2024 г. има 1 постъпило заявление за издаване на лицензия на ЦИПО.

8. В резултат на изпълнението на процедурите по издаване и отнемане на лицензия, в края на 2024 г. броят на действащите на територията на страната лицензирани институции е както следва: ЦПО – 853 бр. и ЦИПО – 36 бр.

9. Прозрачно се публикува се информация за извършваните нормативни промени, свързани основно с изменението на ЗПОО от 29.03.2024 г.

2.2. ЕФЕКТИВНО ФУНКЦИОНИРАНЕ НА СИСТЕМАТА ЗА ВАЛИДИРАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНИ ЗНАНИЯ, УМЕНИЯ И КОМПЕТЕНТНОСТИ, ПРИДОБИТИ ЧРЕЗ НЕФОРМАЛНО ОБУЧЕНИЕ И ИНФОРМАЛНО УЧЕНЕ

Като национална институция за координация на дейностите в системата на ПОО Националната агенция за професионално образование и обучение има ключова роля при изграждане и прилагането на система за установяване и признаване на знания, умения и компетентности, придобити чрез неформално обучение или информално учене. Важно място при изпълнението на тази роля имат актуализирането на нормативните актове, регламентиращи провеждането на процедури по валидиране, методическото подпомагане на ЦПО и популяризирането на тези процедури като начин за признаване на професионална квалификация.

По отношение на актуализирането на нормативните актове през изминалата 2024 г. представители на Националната агенция за професионално образование и обучение взеха участие в междуведомствена работна група, организирана от Министерство на образованието и науката, за изменение и допълнение на Наредба № 2 от 13 ноември 2014 г. за условията и реда за валидиране на професионални знания, умения и компетентности.

Методическото подпомагане на ЦПО, от страна на НАПОО, е основание, което гарантира ефективното функциониране на системата за валидиране на професионални знания, умения и компетентности, придобити чрез неформално обучение и информално учене.

С оглед подпомагане на дейността на ЦПО при провеждане на процедури за валидиране на професионална квалификация при надграждане на ИС на НАПОО е оптимизиран и модул „Валидиране на професионални знания, умения и компетентности“. По този начин, освен подобряване на процеса на администриране на тази дейност, е създадена и предпоставка за осъществяване на по-ефективен последващ контрол на лицензираните центрове от страна на НАПОО.

От една страна подобряването на информираността на гражданите води до повишаване на интереса към процедурите за валидиране на знания, умения и компетентности. От друга – по-богатата информация и прозрачност при провеждането им допринася за повишаване на доверието към професионалната квалификация, придобита по неформален път.

За популяризирането на процеса по валидиране на професионални знания умения и компетентности на интернет страницата на НАПОО е създадена специална рубрика, която съдържа богата информация по темата (свободностъпни са необходимите документи и доказателства при провеждане на процедури по валидиране в централните за професионално обучение, указания за провеждане на валидиране в ЦПО, наръчник и инструментариум, проучване на мерки за валидиране на неформално образование, придобити компетенции на европейско и национално ниво). Провеждат се и информационни дни за ЦПО в различни градове на страната, както и множество консултации (лично и/или по телефон, или посредством друг комуникационен канал) от експертите на Агенцията.

През 2024 г. се наблюдава съществено увеличение на броя на процедурите за валидиране. ЦПО са провели процедури за валидиране на 4853 лица за придобиване на професионална квалификация (СПК) и 8 за валидиране по част от професия.

РАЗДЕЛ 3. ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО В СИСТЕМАТА НА ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ

Основните резултати по Оперативна цел 3 от Плана на НАПОО са свързани със създаване на предпоставки – документи, дейности и процедури, подпомагащи обучаващите институции в системата на ПОО да предоставят качествени услуги по професионално образование, професионално обучение и професионално ориентиране.

За постигане на тази цел са включени четири основни дейности.

3.1. ПОДДЪРЖАНЕ НА СПИСЪКА НА ПРОФЕСИИТЕ ЗА ПРОФЕСИОНАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ В СЪОТВЕТСТВИЕ С АКТУАЛНИТЕ ПОТРЕБНОСТИ НА ПАЗАРА НА ТРУДА И С НАЦИОНАЛНАТА КЛАСИФИКАЦИЯ НА ПРОФЕСИИТЕ И ДЛЪЖНОСТИТЕ (НКПД)

Съгласно чл. 42, т. 3, буква а) на ЗПОО НАПОО разработва и предлага на министъра на образованието и науката Списъка на професиите за професионално образование и обучение (СППОО).

Редът за разработване и поддържане на Списъка на професиите за професионално образование и обучение, който се утвърждава от министъра на образованието и науката, беше променен през 2024 г. С изменението на ЗПОО от 29.03.2024 г. беше променена структурата на СППОО, като отпадат специалностите и се въвеждат широкопрофилни професии.

През отчетния период в НАПОО са разгледани следните предложения за актуализиране на съществуващия СППОО с допълване на нови професии:

- включване на нова професия „Ароматерапевт“ – четвърта степен на професионална квалификация;
- включване на нова професия „Зоофризьорство“ – първа и втора степен на професионална квалификация.

ЕК проведе и дискусия за създаването на професия "Медицински администратор" в новия СППОО-2024.

Усилията на екипа на Агенцията през 2024 г. бяха насочени и към обсъждането на проекта на нов СППОО, който беше разработен от Секторните съвети на уменията (ССУ) към МОН, създадени в рамките на проект МПОО. Предвижда се Списъкът да включва 193 широкопрофилни професии в 44 професионални направления; поради това НАПОО организира 20 хибридни заседания на Експертните комисии с участието на представители на Секторните съвети за уменията с цел дискусии относно предложения и становища по проекта. Продължи и практиката да се канят за участие и външни експерти или представители на заинтересованите страни, които могат да предоставят допълнителни разяснения и мотивировка по подготвените материали.

През 2024 г. са проведени както следва:

- 20 заседания за разглеждане на проекта на нов Списък на професиите за професионално образование и обучение;
- 4 заседания на ЕК за обсъждане на предложения за включване на нови професии в СППОО.

Със заповед № РД 09-2230/09.08.2024 г. министърът на образованието и науката утвърди новия СППОО. Предвижда се професионалното образование и обучение да се осъществява по професиите, включени в новия Списък, както следва:

– от учебната 2026/2027 г. за приетите ученици в VIII клас;

– от м. януари 2026 г. за лицата, навършили 16 години.

Списъкът е динамично явление като ресорните министерства и национално представителните работодателски и синдикални организации могат да правят аргументирани предложения за допълване или заличаване на професии от него. Предвижда се актуализации да се правят два пъти годишно.

Към новия Списък беше изготвена сравнителна таблица за съответствието на професиите и техните степени със специалностите и професиите от действащия към момента Списък на

професиите за професионално образование и обучение (СППОО-2002). Сравнителната таблица е утвърдена със заповед на министъра на образованието и науката № РД 09-4546/17.12.2024 г. и е публикувана в сайта на Агенцията за запознаване на всички заинтересовани страни. През 2025 г. ще стартира разработването на ДОС и НИП по професиите от СППОО-2024 с цел институциите да могат да разработят учебни планове и учебни програми по новите професии.

ОБОБЩЕНИЕ:

1. Активното участие на представителите на министерства, работодатели и други заинтересовани страни в заседанията на ЕК и в УС подпомагат НАПОО в процеса на вземане на компетентни решения относно актуализирането на СППОО.
2. През 2024 г., във връзка със ЗИД на ЗПОО и в изпълнение на проект „Модернизиране на ПОО“, СППОО е изцяло актуализиран, като са заличени специалностите. Новият списък следва изискванията на ЗПОО за степени на професионална квалификация, които се надграждат в рамките на професията с нива по Европейската и Националната квалификационна рамка.
3. Новите професии в СППОО акцентират върху трудовите дейности, свързани с дигитализацията и устойчивото развитие в различните сектори.

3.2. Разработване и актуализиране на Държавни образователни стандарти (ДОС) за придобиване на квалификация по професии

Дейността по разработване и актуализиране на Държавни образователни стандарти (ДОС) в началото на годината стартира в съответствие с приетия на заседанието на УС през м. февруари *План за разработване на ДОС за придобиване на квалификация по професии за 2024 г.*, в рамките на който бяха предвидени 9 броя професии. Предложението беше гласувано при изричното допускане на възможни промени в така подготвения план поради разгръщане на дейностите по стартирания системен проект по програма „Образование“ "Модернизиране на професионалното образование и обучение" и в рамките на който е планирано разработване на 150 ДОС по професиите от СППОО-2024.

През 2024 г. специализираната администрация на НАПОО инвестира своите усилия в създаването на предпоставки за практическа реализация на промените, произтичащи от Закона за изменение и допълнение на Закона за професионалното образование и обучение (бр. 27 на Държавен вестник от 29.03.2024 г.), въведени в националната система за ПОО. ЗПОО създава редица новости в структурата на ДОС: отпадат специалностите от професиите като мнозинството от тях стават широкопрофилни; въвежда се изискването в стандартите да се съдържа описание какви части от професията могат да бъдат дефинирани, т.е. каква комбинация от единици резултати от ученето (ЕРУ) ще доведе до придобиването на квалификация по част от професия; въвеждат се общи професионални компетентности, свързани с опазването на околната среда и специфични професионални компетентности в областта на използването на информационните технологии; предвижда се достигането на отделни ЕРУ с цел подпомагане на „трансфера“ на придобити професионални компетентности. Всички изброени промени изискват от екипа на НАПОО да подготви/актуализира методически документи за разработване на ДОС за придобиване на квалификация по професии, както и документация за разработване на Национални изпитни програми (НИП) за провеждане на изпити за придобиване на степени на професионална квалификация. При разработването им следва да се отчита тясната взаимовръзка между двата ключови документа в системата на ПОО. Експертите на НАПОО подготвиха проект на актуализирана Рамка на ДОС и проект на актуализирани Методически указания за разработване на ДОС наред с други учебителни материали. Целта на тези документи е да дадат практически насоки за структуриране на професионалните квалификации по различните видове професионална подготовка в синхрон с измененията в ЗПОО.

С оглед на качествената подготовка на изброените документи НАПОО организира фокус група, последвана от работни срещи с различни професионалисти от сферата на ПОО; една от основните цели на тази дейност беше да се идентифицират ефективни подходи за изграждане на корелацията между ДОС и НИП и да се очертаят принципите за дефиниране на отделните части от професия.

Като част от дейностите по проект „Модернизиране на ПОО“ екипът на НАПОО активно разработи пакет документи, свързани с развиването на Националните изпитни програми - проект на нова рамка на НИП, методология за разработване на НИП и др. През първото полугодие

Агенцията проведе и анкетно проучване сред представители на ЦПО по повод създаването на успешна връзка между ДОС и НИП. Резултатите от анкетата бяха обобщени и използвани при работата по проектните дейности.

Съблюдаването на посочените документи, както и на актуализираните спрямо новите процедури Вътрешни правила за условията и реда за разработване на Държавни образователни стандарти за придобиване на квалификация по професии, ще гарантира единен подход при разработване на проектите, както и търсената съгласуваност между ДОС и НИП. Те ще представляват и ценен ресурс за въвеждане на бъдещите сформирани работни групи в тематиката на създаване на ключовите за системата на ПОО документи и за гарантиране на тяхното качество. За повишаване на методическата си подготовка експертите от дирекция „Професионална квалификация и лицензиране“ следят регулярно за актуални публикувани европейски документи, инструменти и добри практики на сайта на CEDEFOP и в други релевантни общоевропейски платформи.

В описаните процеси положителен ефект оказва и сътрудничеството с експертите от МОН по редица оперативни въпроси.

В изпълнение на проект МПОО ще се използва различен подход за избор на работни екипи за разработване на ДОС и НИП – изборът се осъществява с процедури по ЗОП. През отчетния период са изготвени техническа спецификация, методика за оценка, като са обявени през ЦАИС 3 обществени поръчки. Ще бъде възлагано разработването на ДОС и НИП по групи професии, селектирани по професионални направления или сходен предмет на дейност.

През 2024 г. са проведени общо 3 броя заседания на ЕК по професионални направления за обсъждане на проекти на ДОС по професии от действащия СПОО-2003.

През отчетния период е финализирана дейността по разработване на 3 проекта на стандарти, възложени през 2023 г., които са подготвени по действащата рамка преди влизане в сила на ЗИД на ЗПОО:

- 621080 „Монтьор на селскостопанска техника“ – втора степен на професионална квалификация;
- 725040 „Техник на слухови апарати“ – трета степен на професионална квалификация;
- 863090 „Сержант-старшина за ВМС - медицинско осигуряване на въоръжените сили“ – четвърта степен на професионална квалификация.

Всички горепосочени стандарти са разгледани и приети от УС на НАПОО. Конкретно за ДОС за придобиване на квалификация по професията „Техник на слухови апарати“ се взе решение да бъде публикуван за обществени консултации след получаване на позитивно становище от Експертния съвет по ушно-носно-гърлени болести към Министерство на здравеопазването с цел недопускане на дублиране на конкретни компетентности с обсега на професионална компетентност на други медицински специалисти. Проектът следва да се допълни и с подходящи единици резултати от ученето, свързани със зелените и с дигиталните компетентности съгласно промените в ЗПОО, касаещи съдържанието на видовете професионална подготовка – условие, което важи за всички подготвяни занапред образователни стандарти.

Обнародван в Държавен вестник е един проект на ДОС за придобиване на квалификация по професия (по професия 341030 „Брокер“).

Поради стартирането на проект "Модернизиране на ПОО", в рамките на който е утвърден нов СППОО-2024 и е предвидено разработване на 150 ДОС по професии от новия списък, не е възлагано разработването на нови стандарти от действащия към момента СППОО.

Като част от комплекта документи за реформиране на ПОО са разработени и нови рамки на ДОС и НИП, които са изпратени за съгласуване в МОН. След редакция от страна на министерството, двете рамки са утвърдени през м. ноември 2024 г. със заповеди на министъра на образованието и науката.

През 2024 г. експертите на Агенцията са преработили 1 проект на ДОС за придобиване на квалификация по професия „Фотограф“, който е бил върнат от МОН след етапа на обществените консултации за допълнителен преглед от ЕК с цел изясняване на елементи от съдържанието му.

Върнати от МОН заради влизането в сила на ЗИД на ЗПОО са общо 8 проекта на ДОС, разработени по действащата до момента рамка.

Поради настъпилите законодателни промени и активния дебат в Секторните съвети на уменията относно наименованията и обхвата на професиите от новия СППОО беше преустановена дейността на работната група за ДОС „Парамедик“.

НАПОО поддържа актуална информация на електронната си страница, свързана с процеса на разработване на методическите материали за ДОС и НИП. В създадената секция на проект „Модернизиране на професионалното образование и обучение“ се публикуват всички официално утвърдени нови документи, като се цели гражданите и ЦПО да бъдат своевременно информирани за развитието на отделните дейности в рамките на реформените процеси.

При предстоящото разработване и утвърждаване на образователните стандарти ще се разчита и на техническата опция в надградената ИС на НАПОО за своевременното уведомяване на ЦПО, които извършват обучение по професия с нов ДОС.

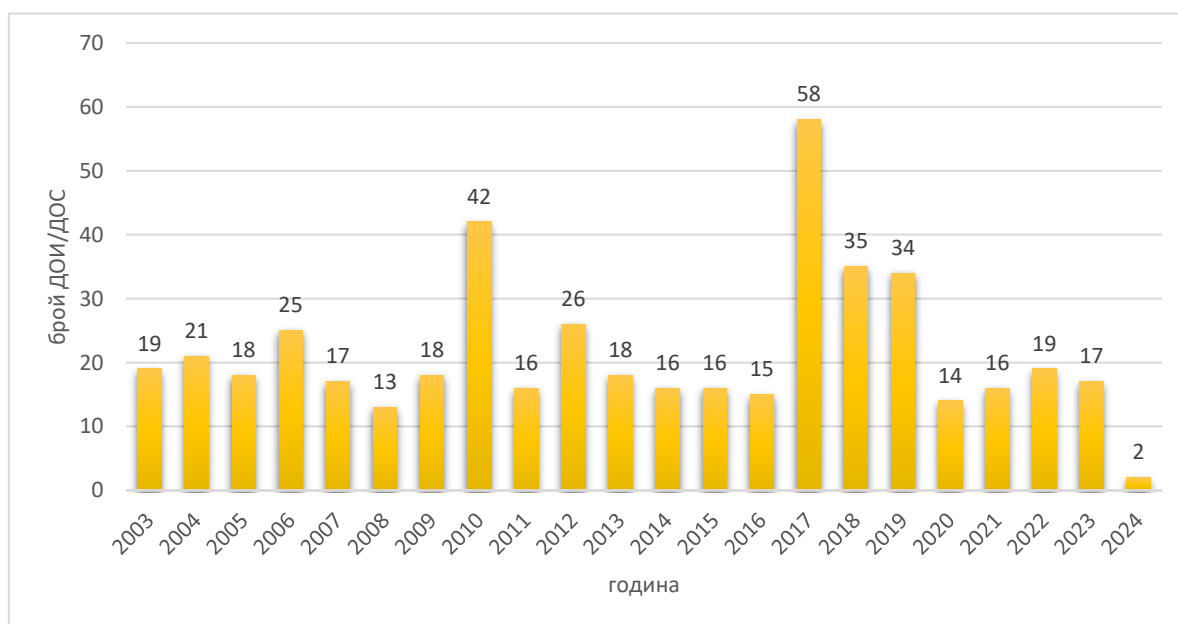
Количествените показатели във връзка с разработване и актуализиране на ДОС за придобиване на квалификация по професии през 2024 г. са следните:

- Брой проекти на ДОС, разработвани през годината – 3
- Брой проекти на ДОС, подготвени за обсъждане от УС на НАПОО – 3
- Брой ДОС, приети от УС на НАПОО – 3
- Брой ДОС, представени в МОН за съгласуване и утвърждаване – 2
- Брой ДОС, публикувани с наредби в ДВ – 1
- Брой проекти на ДОС, които са в процедура на разработване - 1 (предвижда се да бъдат завършени през 2025 г.)
- Брой организирани и проведени заседания на ЕК за обсъждане на проекти на ДОС - 3
- Брой преработени проекти на ДОС (поради настъпили промени в нормативната уредба или постъпили бележки) - 1

Обобщена информация за процеса на разработване на ДООИ/ДОС за периода 2002-2024 г. е представена на Фиг. 6.

Фиг. 6.

Брой проекти на ДООИ/ДОС за придобиване на квалификация по професии, внесени за утвърждаване в МОН за периода 2002–2024 г.

Разработените ДОС за придобиване на квалификация по професии (обнародвани в ДВ и приети от УС на НАПОО проекти), са общо 362 броя. Към 31.12.2024 г. ДОС, утвърдени от УС на НАПОО са разпределени по следния начин:

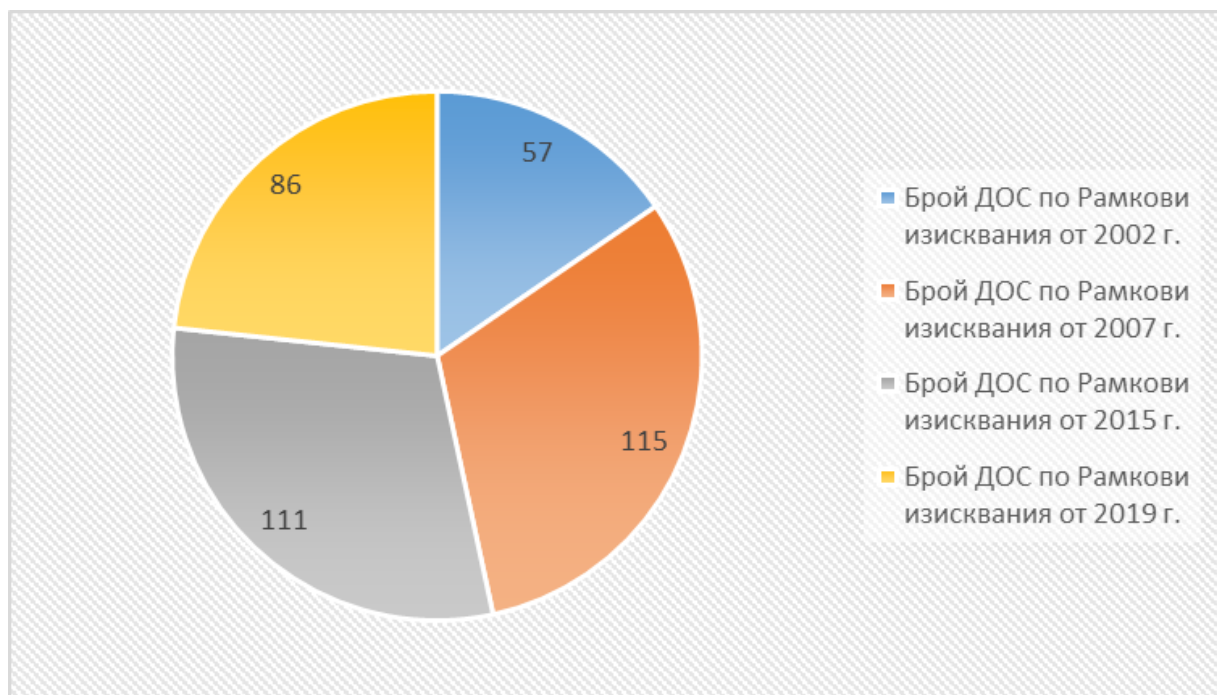
- ДОС, утвърдени от УС на НАПОО, изготвени според Рамковите изисквания от 2019 г. - 86
- ДОС, утвърдени от УС на НАПОО, изготвени според Рамковите изисквания от 2015 г. - 111
- ДОС, утвърдени от УС на НАПОО, изготвени според Рамковите изисквания от 2007 г. - 115
- ДОС, утвърдени от УС на НАПОО, изготвени според Рамковите изисквания от 2002 г. - 57
- Брой професии от СППОО, по които няма разработени ДОС - 15

Забележка:

За част от професиите в СППОО има разработени по няколко проекта на ДОИ/ДОС - според два или три варианта на Рамковите изисквания. Част от проектите, представени за утвърждаване в МОН, не са съгласувани и съответно за тях все още няма издадени Наредби.

Фиг. 7.

Разработени ДОИ/ДОС за придобиване на квалификация по професии по вариантите на Рамковите изисквания, прилагани от 2002 г. до 31.12.2024 г.

ОБОБЩЕНИЕ:

През календарната 2024 г. специализираната администрация на НАПОО инвестира своите усилия в създаването на предпоставки за практическа реализация на промените, произтичащи от Закона за изменение и допълнение на Закона за професионалното образование и обучение.

1. Промените в ЗПОО (обнародвани в ДВ, бр. 27 от 2024 г.) въведоха значителни новости в структурата на ДОС: премахване на специалностите, въвеждане на широкопрофилни професии, нови изисквания за професионални компетентности („зелени“ и дигитални) и дефиниране на части от професиите чрез съвкупности от единици резултати от ученето (ЕРУ).

2. В рамките на проект „Модернизиране на професионалното образование и обучение“ екипът на НАПОО, съвместно с МОН, е разработил актуализирани рамки на ДОС и НИП, както и методически указания, за да осигури качествено разработване на новата учебна документация в

контекста на реформните процеси. Проведените консултации с професионалисти от сферата на ПОО спомагат за изграждането на ефективна връзка между ДОС и НИП.

3. Разработени са техническа спецификация, методика за оценка и са обявени процедури по ЗОП за избор на изпълнители за разработване на ДОС и НИП в изпълнение на проект „Модернизиране на професионалното образование и обучение“.

4. НАПОО поддържа актуална информация на официалната си електронна си страница, свързана с реформите в ПОО, което гарантира информираност на гражданите и институциите.

5. Надградената ИС на НАПОО позволява своевременно уведомяване на ЦПО за бъдещите нови стандарти, като осигурява ефективна подкрепа при реализирането на реформите в системата на ПОО.

6. За повишаване на експертността и методическата си подготовка служителите от дирекция „Професионална квалификация и лицензиране“ следят регулярно за актуални публикувани европейски документи, инструменти и добри практики от общопризнати източници.

3.3. Осъществяване на последващ контрол на дейността на лицензираните ЦПО и ЦИПО с цел подобряване на качеството на предоставяните услуги

Качеството на ПОО е пресечна точка на потребностите и интересите на отделната личност, на образователните и на обучаващите институции, на работодателите, на синдикатите и на обществото като цяло. Пакетът от дейности включва следните инициативи:

- осъществяване на последващ контрол на дейността на ЦПО и ЦИПО чрез проверки на място и през ИС на НАПОО;
- оказване на съдействие с цел укрепване и развитие на институционалния капацитет на ЦПО и ЦИПО;
- разработване на стандарт за осигуряване качеството на обучението в ЦПО като елемент на националната система за осигуряване на качеството в институциите за ПОО;
- засилване на системите за вътрешен контрол, за самооценяване и др.

В изпълнение на чл. 49в от ЗПОО и Плана за контролната дейност на НАПОО за 2024 г. е осъществен последващ контрол на дейността на лицензирани ЦПО и ЦИПО от цялата страна. Проверяват се лицензирани институции по предварително утвърдени критерии, ЦПО и ЦИПО, за работата на които има подадени сигнали и жалби, както и ЦПО и ЦИПО, за които се установяват пропуски в работата на базата на наличните документи в ИС на НАПОО.

1. Във връзка с подаване на Годишната информация по чл. 22, ал. 8 от ЗПОО за 2023 г. през ИС в периода януари-декември 2024 г. са проверени 890 ЦПО и 37 ЦИПО (активните лицензирани институции към 31.12.2023 г.). Изготвени са 2 бр. анализа: „Анализ за дейността на ЦПО и ЦИПО за 2023 г.“ и „Анализ на данните от доклади на ЦПО и ЦИПО за самооценка на качество за 2023 г.“

Проверката във връзка с изпълнение на изискването на чл. 22, ал. 8 от ЗПОО установи:

- 44 ЦПО, които не са подали годишна информация за дейността и годишен доклад за самооценка на качеството;
- 5 ЦПО, които не са подали годишна информация за дейността;
- 6 ЦПО, които не са подали годишен доклад за самооценка на качеството;
- 22 ЦПО, подали годишна информация за дейността с нулеви стойности;
- 8 ЦПО, преустановили извършването на разрешената дейност за повече от 12 месеца.

Тези ЦПО задължително се планират за проверка на място или през ИС на НАПОО.

2. Проверка на прикачените в Информационната система свидетелства за професионална квалификация и свидетелства за валидиране на професионална квалификация.

При проверка на документите в ИС на НАПОО в изпълнение на чл. 42, т. 11 от ЗПОО, по данни от ИС до 31.12.2024 г. са прегледани 9552 Свидетелства за професионална квалификация квалификация (СПК), от които 4891 документа са върнати след първа проверка и са проверени втори път след коригиране на отстранени грешки. За вписване в публичния регистър по чл. 42, т. 11 от ЗПОО са утвърдени 8443 свидетелства, 1109 са отказани като несъответстващи на ЗПОО и на ДОС за придобиване на квалификация по професия. За всеки проверен документ е

изпратено експертно становище до ЦПО. Проверката на издадените документи през модула в ИС за включването им в Регистъра на документите е изключително детайлна и, въпреки че част от нея е автоматизирана, отнема много време, водейки до съществено увеличаване на натоварването на служителите.

Предприетите от НАПОО мерки за недопускане на по-нататъшни грешки при попълването на документите за придобита квалификация са:

- детайлно обсъждане на реда за поръчване, попълване, издаване и съхраняване на задължителната документация в ЦПО по време на проведените консултации с ЦПО и на реализираните информационни дни;
- подготвяне на подробни отговори на постъпващите по ел. поща и по телефона запитвания, както и предоставяне на консултации на място по време на последващия контрол.

3. Последващ контрол на ЦПО в съответствие с плана за контролната дейност, както и проверки на центрове, които са получили предписания за отстраняване на констатираните несъответствия, но не са ги отразили или не са представили доклад за предприетите мерки.

В периода януари – декември 2024 г. са проверени общо 130 ЦПО и 3 ЦИПО, като 64 от тях са в София и 69 – в страната.

Всички 37 ЦИПО с активна лицензия са проверени през ИС на НАПОО, 3 ЦИПО са проверени на място, в офиса на центъра.

От проверените ЦПО, за 18 не са установени нередовности и не са дадени препоръки за бъдещата дейност. Останалите центрове имат пропуски при осъществяване на своята дейност.

Намалява броят на ЦПО, които не подават в срок доклада за изпълнение на препоръките от проверката. В резултат от направените проверки през периода януари – декември 2024 г. са прекратени правата по лицензията чрез временно отнемане за срок от три месеца на 6 (шест) ЦПО, на 3 (три) ЦПО са прекратени правата чрез окончателно отнемане, а 3 (три) ЦПО са подали писмено искане за прекратяване на правата по издадената им лицензия.

И през 2024 г. превантивната работа на служителите на Агенцията по отношение на често допусканите от ЦПО грешки, включваща многобройни публикации и консултиране, дава необходимия ефект.

Най-честите грешки, допускани в дейността на ЦПО и ЦИПО, са свързани с документацията за приемане на кандидатите за обучение/информирание и професионално ориентиране, организацията и провеждането на професионалното обучение/информирание и професионално ориентиране, при попълване на издаваните документи за професионална квалификация, както и грешки при работа в ИС на НАПОО.

Други често срещани през 2024 г. констатации са:

- непълно изписване на наименованието на центъра (със съкращения или абривиатура) в документите за професионална квалификация, както и изписване на наименование, различно от вписаното в издадената лицензия;
- не са поставени тирета на празните редове в издаваните документи;
- неправилно вписани нива на НКР/ ЕКР;
- положените печати върху издаваните документи не съответстват по форма и съдържание на изискванията на ЗПОО;
- използване на учебни планове и програми, които не в съответствие с актуалния Държавен образователен стандарт за придобиване на квалификация по професия;
- учебните предмети не са диференцирани съобразно вида професионална подготовка;
- неправилно водени лични картони на курсистите или липса на такива;
- неправилно оценяване в изготвените протоколи от проведените изпити;
- неправилно вписан срок на обучение в месеци;
- липса на преподаватели за някои от видовете професионална подготовка;
- неприложени документи за преподаватели по чл. 49б, ал. 2, т. 9 от ЗПОО (автобиография, диплома за висше образование, документ за професионална квалификация, декларация за съгласие);
- неуточнен вида на изучавания чужд език на професията;

- съотношението между брой часове по теория и практика при професионално обучение по част от професията не е спазено;
- учебните часове за разширена професионална подготовка не се разграничават от учебните часове за задължителна професионална подготовка;
- грешки в регистрационните книги за издадените документи – неправилно номериране; използвани образци на книги, които не са предназначени за центровете за професионално обучение, регистрационните книги се водят само в електронен вид, не са прошнуровани и страниците не са номерирани;
- медицинският документ по чл. 14, ал. 3 на ЗПОО е издаден с дата след датата на започване на обучението;
- липса на документи за минимално входящо образователно равнище във връзка с чл. 14, ал. 4 от ЗПОО;
- разминаване в номера на изпитния протокол с номера, вписан в Свидетелството за професионална квалификация;
- некоректно изготвени протоколи във връзка с проведен изпит/държавен изпит;
- неспазване на 10-дневния срок, в рамките на който следва да се въведе информация в ИС на НАПОО съгласно чл. 50, ал. 4 от ЗПОО;
- Правилникът за устройството и дейността на ЦПО не е приведен в съответствие с изискванията на нормативната наредба;

Препоръките, които най-често се дават на ЦПО при провеждане на последващ контрол са:

- да бъдат актуализирани учебните планове и учебните програми за обучение в съответствие с рамковите програми, утвърдени от министъра на образованието и науката и Държавните образователни стандарти за придобиване на квалификация по професии, актуализираните учебни планове и програми да се прикачат в профила на центъра в Информационната система на НАПОО;
- да се води задължителна учебна документация, в изпълнение на чл. 5, ал. 1 на Наредба 2 от 22.06.2018 г. за документите за професионално обучение на лица, навършили 16 години;
- при издаване на документи, удостоверяващи завършено професионално обучение, реквизитите да се попълват в съответствие с изискванията на Наредба № 8 за информацията и документите;
- държавният изпит за придобиване на степен на професионална квалификация част по теория и част по практика да се провежда по Националните изпитни програми за съответната професия (при наличие на НИП);
- изпитите за придобиване на професионална квалификация част по теория и част по практика да се провеждат в съответствие с Наредба № 1 от 19 февруари 2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация;
- да се актуализира Правилника за устройството и дейността на ЦПО в съответствие с промените в нормативната уредба; актуализираният и утвърден правилник да бъде прикачен в ИС на НАПОО;
- да се спазват изискванията, на които трябва да отговарят обучаващите, съгласно Държавните образователни стандарти за придобиване на квалификация по професии и в съответствие с чл. 14, ал. 3 от ЗПОО.

Около 80% от проверените през 2024 г. ЦПО са отразили направените при проверката препоръки и са представили в НАПОО писмен доклад с приложени доказателства за предприетите действия за отстраняване на допуснатите нередовности, както и за по-нататъшно недопускане на несъответствия и нарушения.

4. Тематични проверки на ЦПО се извършват:

а) по жалби и сигнали – извършени са проверки на 3 ЦПО;

б) проверки на документацията на проведени в ЦПО процедури по валидиране – през 2024 г. 13 ЦПО са информирали НАПОО за провеждане на общо 122 процедури по валидиране на професионална квалификация, като са подадени 115 уведомления в НАПОО.

В резултат на извършените проверки в периода януари – декември 2024 г. са направени следните изводи.

1. Центровете се справят успешно с внедрената през 2023 г. информационна система.

2. Проверката на издаваните от ЦПО свидетелства за професионална квалификация и свидетелства за валидиране на професионална квалификация преди публикуването им в публичния регистър е предпоставка обучените лица да получават документи, отговарящи на всички изисквания на нормативната база.

3. Дейността на НАПОО, свързана с консултиране и подготвяне на информационни материали за подпомагане на ЦПО, има положителен ефект за намаляване на броя грешки и следва да продължи.

4. Проверките на издаваните свидетелства за професионална квалификация и свидетелства за валидиране на професионална квалификация през ИС на НАПОО и направените препоръки доведоха до интензивен процес на актуализиране на учебните планове и учебните програми на ЦПО, както и на Правилниците за устройството и дейността на ЦПО.

5. При последващ контрол на централните за професионално обучение, които издават свидетелства за професионална квалификация (СПК) и са по-често обект на проверка от служителите в НАПОО, се установява, че правят значително по-малко грешки в сравнение с централите, които не издават СПК.

6. Усилията на НАПОО при проверка на годишните доклади за дейността на ЦПО през ИС следва да са насочени към по-детайлна проверка на издаваните документи от централите, които са провеждали и удостоверявали само професионално обучение по част от професията.

7. С влизането в сила на Наредба № 2 за документите за професионално обучение на лица, навършили 16 години от 10.07.2018 г., централите разполагат с нормативен документ, регламентиращ ясни правила относно документацията, която е необходимо да водят и изискванията към издаваните документи.

8. Периодичните съобщения на сайта на НАПОО и специализираните методически материали са ефективен начин за повишаване качеството на професионалното обучение в ЦПО.

През 2024 г., във връзка с неизпълнението на изискванията на чл. 22, ал. 8 от ЗПОО, както и във връзка с неизпълнението на условията на издадената лицензия, са прекратени правата по издадената лицензия чрез временно и окончателно отнемане на общо 45 броя ЦПО и 1 брой ЦИПО, както следва:

- за неспазване на изискванията на нормативната уредба в областта на професионалното обучение (последващ контрол/ временно отнемане) – 6 бр. ЦПО;
- по постъпило писмено искане от притежателя на лицензията за прекратяване на правата по издадената им лицензия – 27 бр.;
- за неподадена годишна информация за дейността – 12 бр. ЦПО;
- за неподадена годишна информация за дейността – 1 бр. ЦИПО.

Последващият контрол на НАПОО през 2025 г. ще продължи чрез:

1. проверки през ИС на НАПОО на всички издавани от ЦПО свидетелства за професионална квалификация и свидетелства за валидиране на професионална квалификация;
2. проверки на ЦПО, които провеждат обучение само по част от професия;
3. осъществяване на проверки на заявени от ЦПО процедури по валидиране;
4. проверки, свързани с работата на ЦИПО с цел установяване качеството на предоставяните услуги;
5. проверки по постъпили жалби и сигнали на институции, граждани и други заинтересовани страни;
6. мониторинг на актуалността на информацията в ИС на НАПОО в профилите на ЦПО по отношение на: материално-техническа база, преподаватели с необходимата квалификация, актуализирани учебни планове и учебни програми с отразените изменения съгласно ДОС за придобиване на квалификация по професии, с рамковите програми и др.

ОБОБЩЕНИЕ:

1. Осъществяваният последващ контрол върху дейността на лицензираните центрове до висока степен е гаранция за качеството на извършването и удостоверяването на професионално обучение в ЦПО.
2. Капацитетът на НАПОО позволява осъществяване на последващ контрол на място на около 15% от лицензираните ЦПО и ЦИПО.
3. Информационната система на НАПОО, в която се въвеждат данни за проведените от ЦПО обучения и обучените лица подпомага съществено ЦПО за осъществяване дейността в съответствие с нормативните изисквания и недопускане на технически грешки (заради автоматичните контроли)
4. Информационната система на НАПОО е надежден инструмент за осъществяване на мониторинг и за събиране на статистически данни за проведените в страната професионални обучения на лица над 16 г.

3.4. МЕТОДИЧЕСКО ОСИГУРЯВАНЕ НА ДЕЙНОСТТА НА ЦПО И ЦИПО

Важна предпоставка за укрепване на институционалния капацитет на ЦПО и ЦИПО е оказваната от НАПОО методическа и експертна помощ на служителите в лицензираните центрове. Методическата работа на Агенцията обхваща широк спектър от теми – актуални промени на действащата нормативна уредба в ПОО, изисквания при издаване на документи за професионална квалификация, осигуряване на качеството на предлаганото професионално обучение, организиране и провеждане на процедури за валидиране на професионални знания, умения и компетентности, модернизирание на професионалното обучение и др.

Методическата подкрепа по отношение спазването на действащата нормативна уредба, включително и за издаване на документи за професионална квалификация, е важна предпоставка за повишаване на качеството на професионалното обучение, предоставяно от ЦПО, както и на предоставяните услуги от ЦИПО. Въз основа на констатациите от последващия контрол на ЦПО и ЦИПО на място и през ИС през годината са давани конкретни препоръки за подобрене. Препоръките в констативните протоколи от последващия контрол и докладите от ЦПО и ЦИПО, съдържащи информация за изпълнението им, са доказателство за ползите от оказването на методическа подкрепа.

Ценна за центровете е методическата помощ, която длъжностните лица от НАПОО оказват при реализиране на дейността им, свързана с поддържане на актуална информация в ИС на НАПОО при изготвяне и подаване на годишната информация и годишния доклад за самооценка на качеството по чл. 22, ал. 8 от ЗПОО. Въведените вътрешни контроли в ИС на НАПОО, както и възможността за генериране на документи (заповеди, протоколи и др.) на база наличната в ИС на НАПОО информация до голяма степен допринасят за недопускане на грешки при подготвяне на документация – както за отчитане на ЦПО и ЦИПО, така и свързани с организацията на обученията.

Друга група важни въпроси, които през годината бяха обект на експертно-методическата помощ от страна на НАПОО, е свързана с правилното оформяне и водене на учебната документация на обучаващата институция. За улесняване на кандидатите за лицензиране, както и за кандидатите, които желаят изменение на лицензията си с добавяне на нови професии и специалности, информацията в меню „За кандидатите за лицензиране“ на сайта на НАПОО периодично се допълва и актуализира. В тази рубрика са публикувани всички актуализирани документи, свързани с лицензионния режим.

През 2024 г. продължи практиката ЦПО и ЦИПО да бъдат своевременно информирани за промени в нормативната база – в ЗПОО, в СППОО, в ДОС за придобиване на квалификация по професии, в наредби за документи за професионално обучение и в други документи, свързани с тяхната дейност.

На сайта на НАПОО са актуализирани документите за лицензиране на ЦПО/ЦИПО, както и за изменение на лицензия (с добавяне на нови професии и специалности) след изменението и допълнението на Закона за професионалното образование и обучение. В меню „За лицензирани ЦПО и ЦИПО“ се публикуват методически материали, подпомагащи дейността на центровете при прилагане на актуализираната нормативна уредба за системата на ПОО.

Индикаторите, по които ЦПО извършват самооценка на качеството на професионалното обучение за 2024 година, както и рамката на Годишния доклад за самооценка, който се представя чрез ИС на НАПОО, са публикувани в рубриката „Методически материали за ЦПО“ в основно меню „За лицензирани ЦПО“ на интернет-страницата на НАПОО: <https://www.navet.government.bg/bg/metodicheski-materiali-za-tspo/>

В рамките на 2024 г. са проведени общо 2 информационни дни за центровете в градовете София и Кюстендил. В тях са се включили над 100 лица. Акцент в събитията беше поставен върху изменението и допълнението на Закона за професионалното образование и обучение, информация за новия Списък на професиите за професионално образование и обучение, влизащ в сила от 01.01.2026 г., работата с ИС на НАПОО, както и върху най-често допусканите грешки от ЦПО, установени при вписване на документи в Регистъра на издадените документи или при осъществяване на последващ контрол.

Като част от методическата подкрепа на ЦПО може да се считат и публикациите, и събитията, организирани по проект „Модернизиране на професионалното образование и обучение“ по Програма „Образование“.

ОБОБЩЕНИЕ:

1. НАПОО осъществява методическа дейност за подпомагане на лицензираните ЦПО и ЦИПО в страната, като използва различни форми и канали – сайта на Агенцията, информационни срещи, консултации по телефон и електронна поща.
2. В резултат на проведените консултации и оказаната методическа помощ на кандидатите за лицензиране през 2024 г., подготвените документи са пълни, а качеството им е подобро.
3. На страницата на НАПОО в специализираната рубрика „За лицензирани центрове“ и в рубриката „Новини“ се публикуват актуални методически материали в подкрепа дейността на ЦПО и ЦИПО, резултати от последващия контрол, анализи за дейността на ЦПО и ЦИПО и самооценката на качеството, наредби на ДОС за придобиване на квалификация по професии, проекти на нормативни актове и др.

РАЗДЕЛ 4. ПРОУЧВАНЕ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ОПИТ И ДОБРИ ПРАКТИКИ В ОБЛАСТТА НА ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ И АДАПТИРАНЕ С ЦЕЛ ВНЕДРЯВАНЕТО ИМ НА НАЦИОНАЛНО И НА ИНСТИТУЦИОНАЛНО НИВО

За постигане на Оперативна цел 4 от Плана на НАПОО за 2024 г. са включени поредица от дейности, свързани с:

- конференции, организирани от европейски институции и организации;
- изпълнение на Плана на Европейската мрежа за обмен на информация, опит и експертиза в областта на ПОО – проект „ReferNet“ България;
- инициативи по прилагане на ЕКР, НКР и Секторни квалификационни рамки;
- участие в международни проекти и в проекти, финансирани по оперативните програми;
- участието на НАПОО в европейски мрежи, работни срещи и семинари.

4.1. ПОВИШАВАНЕ НА ПРОЗРАЧНОСТТА И СЪПОСТАВИМОСТТА НА ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ КВАЛИФИКАЦИИ И УЛЕСНЯВАНЕ МОБИЛНОСТТА НА ОБУЧАВАНИ И ЗАЕТИ ЛИЦА

Чрез изпълнение на основните функции на НАПОО - разработване и актуализиране на СППОО и на ДОС за придобиване на квалификация по професии - Агенцията осигурява възможност за повишаване на прозрачността и съпоставимостта на професионалните квалификации. Тези документи способстват за признаването на квалификациите и за улесняване на трудовата мобилност на български граждани в рамките на Европейския съюз. С участието си в различни инициативи НАПОО съдейства за популяризиране на ползите от внедряването на европейските инструменти в ПОО и тяхното прилагане в национален контекст.

През изминалата 2024 г. посочените процеси се реализират в контекста на стартиралата мащабна реформа в професионалното образование и обучение (проект МПОО).

На национално ниво промените в Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО) интегрират компетентности в ДОС, свързани с опазването на околната среда. В ДОС са включени

още изисквания и за специфични професионални компетентности, свързани с използването на информационните технологии. На европейско ниво зеленият преход и инициативи като Европейската зелена сделка (*Green Deal*) продължават да насочват политиките в ПОО към включване на устойчиви практики и екологични компетентности в образованието. Европейските инструменти като *Digital Education Action Plan* (План за действие в областта на цифровото образование) поставят акцент върху дигитализацията на образованието и обучение по ключови технологии.

Промяната в структурата на ДОС на национално ниво премахва специалностите и въвежда широкопрофилни професии, което осигурява по-голяма гъвкавост и адаптивност към изискванията на пазара на труда. Европейският център за развитие на професионалното обучение (CEDEFOP) от своя страна насърчава държавите членки да въвеждат системи за учене, ориентирани към резултати и да укрепват връзките между обучение и заетост.

В България в ДОС ще се дефинира как съвкупности от ЕРУ могат да водят до придобиване на квалификация по част от професия, като това е в синхрон с целите на Европейската квалификационна рамка (EQF). Така се улеснява трансфера на квалификации, а също се постига по-бърз достъп до пазара на труда.

През 2024 г. експертите на НАПОО имаха възможността да участват в редица онлайн събития, в които водещи експерти в областта на ПОО предлагаха идеи и решения с фокус върху устойчивостта, дигитализацията и адаптивността на професионалното образование и обучение към съвременните изисквания на пазара на труда.

На дневен ред продължават да са уменията за „зелен“ преход, комбинирани с тези за устойчивост, в духа на принципите на кръговата икономика. През годината бяха прегледани редица доклади, публикации и информационни материали на CEDEFOP, OECD, Европейската комисия, след което бяха резюмирани и качени на интернет страницата на НАПОО и в социалните мрежи с цел популяризиране на продуктивни тенденции и добри практики.

През 2024 г. беше създаден нов Национален екип по професионално образование и обучение (*National VET team*) като част от програма „Еразъм+“ за периода 2021-2027 г., след проведена процедура по подбор, инициирана от Центъра за развитие на човешките ресурси (ЦРЧР). Този екип, част от който са и представители на НАПОО, предоставя методическа подкрепа и насоки на обучителни организации, както и на бизнеса с цел насърчаване на по-ефективни модели за осигуряване на качество, иновации и устойчивост в ПОО в България. Тези дейности включват:

- организиране и участие в национални обучителни дейности, състезания, информационни дни, семинари, конференции, консултации и други събития, свързани с Националния екип по ПОО;
- участие в обучителни дейности, семинари и събития на европейско ниво;
- повишаване на осведомеността и разпространение на информация сред заинтересованите страни в сферата на образованието и пазара на труда относно системата за ПОО в България;
- изготвяне на анализи, допринасяне за разработването на работна програма;
- създаване на тематични статии и публикации, свързани със системата за ПОО в България.

През разглеждания период НАПОО продължава да оказва съдействие на Националния център за информация и документация (НАЦИД) чрез предоставяне на експертни становища по постъпили запитвания, свързани с признаване на професионална квалификация.

През 2024 г. екипът на НАПОО беше ангажиран и с разработването на публикации за интернет страницата на Агенцията, както и в социалните мрежи, насочени към популяризиране на възможностите за валидиране на знания, умения и компетентности, придобити по неформален път.

4.2. РАЗВИТИЕ И УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА ИНСТИТУЦИОНАЛНИЯ ПАРТНЬОРСКИ МОДЕЛ НА НАЦИОНАЛНО И ЕВРОПЕЙСКО НИВО ЧРЕЗ УЧАСТИЕ НА НАПОО В ЕВРОПЕЙСКИ МРЕЖИ, КОНСУЛТАТИВНИ ОРГАНИ, РАБОТНИ ГРУПИ И МЕЖДУНАРОДНИ ПРОЕКТИ

През 2024 г. служителите на НАПОО продължават да участват като представители на България в работата на следните европейски мрежи и работни групи:

- Европейска мрежа за създаване и развитие на Европейската система за трансфер на кредити в ПОО чрез Национален експертен екип по ПОО и ECVET (Bulgarian National VET Team);
- Европейска мрежа за осигуряване на качеството в ПОО;

- Европейска съвещателна група по Европейската квалификационна рамка (EQF Advisory Group);
- Европейската мрежа „ReferNet“;
- Европейска мрежа за професионално ориентиране през целия живот „CareersNet“ към CEDEFOP.

Целта на мрежите и на работните групи е представяне на развитието на политиката за ПОО в страната, обмен на информация и опит, идентифициране и трансфер на успешни политики и практики. Всяка мрежа функционира като платформа за споделяне, дискутиране и адаптиране на добри практики в съответната тематична област.

Участието на експерти от НАПОО в тези мрежи обогатява практиката на институцията и допринася за подобряване на индивидуалното представяне и организационното изпълнение на ключовите функции на Агенцията, свързани с:

- разработване на проекти на ДОС за придобиване на квалификация по професии, съответстващи на новите нужди от умения на пазара на труда и тенденциите в държавите от ЕС;
- методическо подпомагане на ЦПО, които предлагат обучения за придобиване на квалификация по професия или по част от професия чрез валидиране на знания, умения и компетентности, придобити чрез информално и неформално учене;
- методическо подпомагане на ЦИПО за повишаване качеството на предлаганите услуги по насочване и информиране на лицата относно квалификации, които са подходящи за тях и са търсени на пазара на труда;
- осигуряване на качеството в професионалното образование и обучение в съответствие с Референтната рамка за качеството в ПОО;
- повишаване на прозрачността на процедурите по валидиране и др.

Конкретните ползи от участието на НАПОО в дейността на европейските мрежи и инициативи за отчетната година могат да се систематизират в следните направления:

- подпомагане на експертите по професионална квалификация с методически материали за подобряване на методологията за разработване/актуализиране на ДОС за придобиване на квалификация по професии във вид на „единици резултати от ученето“;
- подпомагане развитието на експертния потенциал на НАПОО с материали за обмен на добри практики, свързани с политиките в сферата на продължаващото обучение, ученето през целия живот, обучението на възрастни, признаване и валидиране на предходно учене;
- развитие на гъвкави пътеки за обучение в зависимост от нуждите на обучаваните и др.

През 2024 г. дискусиите, организирани на европейско ниво, бяха в контекста на последните основни документи в областта на професионалното образование и обучение, а именно Препоръката на Съвета относно индивидуалните сметки за обучение, Препоръката на Съвета относно европейски подход към микроудостоверенията с цел стимулиране на ученето през целия живот и пригодността за заетост и Препоръка на Съвета относно ученето, насочено към екологичния преход и устойчивото развитие, приети през месец юни 2022 г. Във фокус бяха и четирите основни компетентностни рамки, утвърдени от Европейската комисия – Европейската рамка за компетентност в областта на зелените умения и устойчивостта (GreenComp), Европейската рамка за цифрови компетентности за граждани (DigiComp 2.2), Европейската рамка за лични, социални умения и умения за учене (LifeComp) и Европейската рамка за предприемачески умения (EntreComp).

Четирите компетентности рамки са разработени от Европейската комисия и отговарят на визията за развитие на професионалното образование и обучение, очертана в Препоръка на Съвета от 22 май 2018 година относно ключовите компетентности за учене през целия живот, Препоръка на Съвета от 24 ноември 2020 относно професионалното образование и обучение за устойчива конкурентоспособност, социална справедливост и издръжливост и Декларацията от Оснабрюк от ноември 2020 г. относно професионалното образование и обучение като фактор за възстановяване и справедлив преход към цифрова и екологична икономика.

На особен интерес се радват темите за възможностите за прилагане на микроудостоверения на национално ниво, както и на интегриране на „зелените“ умения в учебните програми в системите за ПОО. Разбирането за тенденциите на пазара на труда и нуждите от умения е от първостепенно значение, особено разглеждано в контекста на цифровизацията и „зеления“ преход. Усилията на

CEDEFOP през 2024 г., както и за следващите години, ще са насочени към допринасяне за реализирането на амбициите на Зелената сделка.

Материалите и събитията в рамките на Европейските мрежи и работни групи към Европейската комисия през 2024 г. продължиха да са в контекста на новите нужди от умения и предлагане на възможности за квалификация. Всички изготвени материали са популяризирани чрез кратки статии на интернет страницата на НАПОО, включително с линкове към пълните публикации, както и чрез информация в социалните мрежи.

УЧАСТИЕ НА НАПОО В РАБОТНИ СРЕЩИ И СЕМИНАРИ, ОРГАНИЗИРАНИ ОТ ЕВРОПЕЙСКИ ИНСТИТУЦИИ И ОРГАНИЗАЦИИ

През отчетния период експерти от НАПОО участваха в следните работни семинари и международни срещи, организирани от европейски институции и организации:

- участие в дейността на съвещателна група по EQF (EQF Advisory Group);
- попълване на въпросник относно работата на съвещателната група по ЕКР – септември 2024 г.;
- посещение на събитието „WorldSkills Лион“, септември 2024 г.;
- участие в уебинар „Making learning progression a reality - Learners in the spotlight“, 21.02.2024 г.;
- участие в уебинар „Empowering Teachers - Enhancing Teacher Induction through Mentoring Activities“ - 27.02.2024 г.;
- участие в уебинар „Roadmapping the skills revolution“ - 11.03.2024 г.;
- участие в уебинар „Building the European map of qualifications - Latest NQF developments“ - 21.03.2024 г.;
- участие в уебинар – „Financing adult learning: zooming in on individual learning accounts“ - 22.10.2024 г.;
- участие в уебинар „Future of VET: Excellence and inclusion at the crossroads“ - 24.10.2024г.;
- участие в уебинар „The changing landscape of qualifications and credentials“ - 05.12.2024 г.

Участието на служители на НАПОО в посочените събития дава възможност за информиране за актуални резултати от проучвания и тенденции в сферата на търсенето на умения, запознаване с иновативни методи на обучение, валидиране и оценяване на резултатите от учене, споделяне на добри практики и успешни модели на сътрудничество между бизнеса и образователните и обучителни институции. Като положително въздействие може да се отбележи разширяване на професионалната мрежа от контакти на НАПОО и укрепването на институционалния имидж на Агенцията като надежден партньор в реализирането на проекти и като носител на висока професионална експертиза.

УЧАСТИЕ В ЕВРОПЕЙСКАТА МРЕЖА ЗА ОБМЕН НА ИНФОРМАЦИЯ, ОПИТ И ЕКСПЕРТИ „REFERNET“

НАПОО е представител на България в европейската мрежа за обмен на опит и експертиза в областта на професионалното образование и обучение „ReferNet“ за периода 2020-2024 г.

„ReferNet“ е общоевропейска мрежа, създадена през 2002 година към Европейския център за развитие на професионалното обучение – CEDEFOP. Основните дейности на мрежата са предоставяне на информация за националните политики в сферата на ПОО, изследвания и анализи на текущото му състояние и представяне на предложения за развитие в контекста на общоевропейските насоки в тази област.

Ключовите продукти на дейността са доклади и анализи, които се предоставят на Европейската комисия, с цел формиране на политики, отговарящи на нуждите на страните – членки с оглед осъвременяване на системите за ПОО и въвеждане на общоевропейски измерения, насърчаващи образователната и трудовата мобилност на работната сила.

През 2024 г. се проведе редица дискусии, свързани с прилагането на Препоръката на Съвета относно индивидуалните сметки за обучение, Препоръката на Съвета относно европейски подход към микродоверията с цел стимулиране на ученето през целия живот и пригодността за заетост и Препоръката на Съвета относно ученето, насочено към екологичния преход и устойчивото развитие.

През 2024 г. НАПОО изпълни успешно заложените в годишния план дейности – актуализиран е и е допълнен „Доклада с политиките в сферата на ПОО в България“, който е прикачен в платформата на „ReferNet“ и се визуализира в модул „Timeline of Policy Developments“ на интернет страницата на CEDEFOP, разработени са статии и са изпълнени други текущи дейности в рамките на мрежата.

През 2024 г. НАПОО взе участие в онлайн партньорските срещи на мрежата „ReferNet“, в организирани уъркшопове и билатерални срещи за уточняване на спецификите на българската система за ПОО.

На 3 ноември 2024 г. се проведе традиционната „ReferNet“ конференция „Европейски измерения на професионалното образование и обучение“, организирана от Националната агенция за професионално образование и обучение. Заради големия интерес събитието беше проведено и в Кюстендил на 3 декември 2024 г.

На събитието бяха представени основните акценти в дейностите на Европейския център за развитие на професионалното обучение CEDEFOP през 2024 г., както и някои ключови теми за мрежата и на национално ниво през последната година:

- състезанието за умения „WorldSkills Lyon 2024“;
- дигиталните умения и значението им за трансформацията на пазара на труда;
- проект „Модернизирани на професионалното образование и обучение“;
- изкуственият интелект в ПОО.

Експерти от НАПОО взеха участие и в двата присъствени формата на мрежата, организирани в централата на CEDEFOP В Солун: 21-вата годишна пленарна среща през м. март 2024 г. и 22-ра годишна среща през м. ноември.

УЧАСТИЕ НА НАПОО КАТО ПАРТНЬОР В ПРОЕКТИ, ФИНАНСИРАНИ ПО ПРОГРАМИ НА ЕС

Дейността на НАПОО в международни проекти, финансирани по европейски програми, през 2024 г. е насочена към постигане на следните цели и резултати, свързани с модернизирани на системата на ПОО:

- внедряване на общи европейски инструменти и принципи като ЕКР/НКР, валидиране и признаване на неформално учене, прилагане на Референтната рамка за осигуряване на качеството в ПОО, Европас;
- усъвършенстване на дейността на НАПОО с цел предоставянето на по-качествени услуги по професионално обучение;
- идентифициране, адаптиране и популяризиране на инструменти, насочени към професионално ориентиране и кариерно развитие;
- усъвършенстване на методологията за разработване на ДОС за придобиване на професионална квалификация;
- актуализиране на СППОО – допълването му с нови професии/специалности и създаване на възможности за професионално образование и обучение по тях;
- популяризиране на ПОО на национално и международно ниво;
- подобряване квалификацията на преподавателите от системата на професионалното обучение;
- повишаване на компетентностите на заетите лица в определени професионални сектори.

През 2024 г. задачите на НАПОО в рамките на всички проекти са изпълнявани при спазване на планираните срокове и графици в съответствие с изискванията за качество на разработените материали и крайните продукти. Резултатите от проектите са популяризирани чрез различни информационни канали, както и на заседанията на Експертните комисии по професионални направления и Управителния съвет на НАПОО.

Постигнатите резултати по отделните проекти са както следва.

1. Проект „Модернизирани на професионалното образование и обучение“

През отчетния период успешно стартира практическото изпълнение на дейностите, по които НАПОО има поети ангажименти, съгласно сключеното Споразумение за партньорство между МОН - бенефициент по проект МПОО и НАПОО като партньор.

През отчетната година екипът на НАПОО, с оглед своевременното изпълнение на проекта, инициира и/или осъществи множество специфични, нови и/или различни от основната ѝ професионална област дейности, свързани с:

- пряко участие в разработването на проекта на СППОО и обсъждането му в експертните комисии /ЕК/, вследствие на което новият списък е утвърден през м. август 2024 г.;
- разработване и предоставяне на МОН на проекти за рамки за ДОС и НИП, които впоследствие са утвърдени през м. ноември 2024 г.;
- Подготовка на методически указания, приложения и документи към тях, както и учебни и помощни материали, насочващи и подпомагащи избраните по ЗОП изпълнители за разработването на нови СППОО, ДОС и НИП;
- Подготовка и провеждане на 20 заседания на ЕК за обсъждане на професиите в новия СППОО;
- Подбор и сключване на договори с външни експерти, ангажирани в осъществяване на проектните дейности;
- Планиране, подготовка, организиране, стартиране и провеждане на 5 процедури по ЗОП с общо 27 обособени позиции за избор на изпълнител за разработване на ДОС и НИП по 155 професии от СППОО – 2024. Към 31.12.2024 г. е приключила 1 процедура и предстои сключването през януари на договори с 2-ма изпълнители за разработване на ДОС и НИП по общо 21 професии, една е в процес на оценка, а трета (обединяваща две прекратени процедури за общо 90 професии) е подготвена да стартира на 06.01.2025 г.
- Изготвяне на проект на техническа спецификация за създаване на интерактивен дигитален СППОО в ИС на НАПОО, подаден за съгласуване с МОН с цел стартиране на процедура по ЗОП за възлагане на изпълнението;
- Подготовка, планиране и организация на обучения за външните изпълнители на обществените поръчки за разработване на ДОС и НИП;
- Ефективно използване на експертиза от външни експерти с професионални и практически познания и компетенции в областта на планирането, изготвянето и провеждането на процедури по ЗОП, разработването на ДОС и НИП, провеждане на държавни изпити, преглед и оценка на ИС на НАПОО с оглед внедряване, интеграции и обмен на данни с новия СППОО, администриране и координация изпълнението на дейностите по проекта.

2. Проект „Пътна карта за обучение и квалификация по прилагане на интелигентни енергийноефективни решения в сградите в България до 2030 г.“ („BUILD UP Skills Bulgaria 2030“), Финансираща програма: „LIFE“

Проект „BUILD UP Skills Bulgaria 2030“ е продължение на предходните едноименни общоевропейски инициативи, реализирани в периода 2011-2013 г. и 2014-2017 г., довели до редица промени в държавните образователни стандарти в строителния сектор. Настоящото издание на инициативата предлага ново обединение на усилията на ангажираните институции и организации в строителния сектор и националната образователна система. Проектните дейности стартираха на 01.10.2022 г., като проектът беше удължен с решение на Управляващия орган до 30.06.2024 г. Ключова цел на проекта е подобряването на знанията и уменията на специалистите и работниците в строителството за изграждане на сгради с нулеви въглеродни емисии. Партньорите по проекта са: „ЕнЕфект“ – координатор, Национална агенция за професионално образование и обучение, Агенция за устойчиво енергийно развитие (AUEP), Камара на строителите в България (КСБ), Българска асоциация за изолации в строителството (БАИС).

В началото на 2024 г. в НАПОО беше проведена партньорска среща, на която се обсъди напредъка по подготовката на „Националната пътна карта за повишаване на квалификацията и уменията в строителния сектор за интелигентни решения за енергийна ефективност и ВЕИ в сградите до 2030 година“ като основен заложен резултат на проектните дейности.

След успешното финализиране на Пътната карта НАПОО организира дисеминационно събитие, както и участва с презентация в заключителната среща по проекта, организирана от координатора „ЕнЕфект“ в края на м. май в гр. Бургас при висок публичен интерес.

Дейностите по популяризиране завършиха с изпращане до държавни институции, ЦПО, висши училища, професионални гимназии на запитвания от страна на НАПОО за „верифициране“ на Пътната карта чрез писма за подкрепа (Letter of endorsement).

В края на м. юни проектът беше приключен успешно, като създадената Национална пътна карта с хоризонт 2030 г. очерта практически и в пълнота необходимите стъпки и процеси, които да

осигурят на пазара на труда адекватно обучена работна сила, подготвена да приложи нужните умения за кръгови подходи, управление и опазване на ресурсите, устойчиви строителни практики.

3. Проект “Създаване на инструмент за осигуряване на качеството на самооценка в неформалното обучение за възрастни”, („SelfAssessAL“), програма: „Еразъм+ KA220-ADU – Партньорства за сътрудничество в образованието на възрастни“

Проект “SelfAssessAL” е с продължителност 19 месеца, като дейностите по него са реализирани в периода 01.11.2022 г. – 31.05.2024 г.

Основните цели на проекта са да се обезпечи осигуряването на качество в неформалното обучение на възрастни, както и да се предостави инструмент за самооценка за осигуряване на качеството в програмите за неформално обучение за възрастни чрез сътрудничество между различни заинтересовани страни и опита на отделни държави, като се вземе предвид Европейската референтна рамка за осигуряване на качество (EQAVET).

Партньори по проекта са: Национална агенция за професионално образование и обучение (България), Институт за подготовка на служители в международни организации (България), State Education Quality Service (Латвия), Qualifications and Vocational Education and Training Development Centre (Литва), Foundation Smart minds (Латвия), Vilnius Technology and Engineering Training Center (Литва).

През 2024 г. беше финализиран в дигитален вид Инструментът за самооценка за осигуряване на качество в неформалното обучение на възрастни, който има за задача да предостави структурирана рамка за оценка на качеството на учебните програми. Той се базира на цикъла за осигуряване и подобряване на качеството на EQAVET, който включва фази на планиране, внедряване, оценка и ревизия. Основната цел на инструмента за самооценка е да подпомогне доставчиците на услуги за обучение да припознаят важността на осигуряването на качество и да установят ясен път към постигането му, като те могат да идентифицират силни страни и области, които се нуждаят от подобрене в техните програми за неформално обучение на възрастни. Инструментът се ръководи от следните принципи: гъвкавост чрез комбиниране на критерии въз основа на специфични нужди и целева аудитория; непрекъснато подобряване чрез ясно очертан процес, който не представлява еднократна оценка; вземане на решения, базирани на доказателства. Заинтересованите страни на практика имат възможността да селектират и използват критериите в различни комбинации и по различно време. Разработените индикатори, както и инструментът в цялост, са предназначени да подпомогнат укрепването на културата на осигуряване на качеството в рамките на доставчиците на неформални програми за възрастни, както и да допринесат за базирано на доказателства създаване на политики в тази област.

Във връзка с финалните дисеминационни дейности по проекта НАПОО проведе заключително събитие през м. май с представители на центрове за професионално обучение от цялата страна, с цел популяризиране на проектните резултати. На конференцията в х-л „Новотел“ в гр. София се подчерта значението на проект „SelfAssessAL“ за засилване осигуряването на качество в неформалното обучение на възрастни във всички партньорски държави в контекста на все по-нарастващата важност на темата за предоставяне на качествени обучителни услуги на всички нива, използването на обективни данни в процеса и изграждането на адекватен капацитет на доставчиците на ПОО.

4. Проект „Green Leadership for Hotel Managers“, KA220-VET-396344FF, Програма „Erasmus +“ Ключова дейност KA220 „Стратегически партньорства“ в сферата на професионалното образование и обучение

Проектът е с продължителност 24 месеца - 01.03.2024 г. – 28.02.2025 г. Партньори на НАПОО са National university of Ireland Galway – Ирландия, Syllogos Neanikis Epixeirimatikotitas – Гърция, Addu Women’s Association - Република Малдиви и Igor Vitale International srl – Италия.

Целите на проекта са следните:

- да се изготви Европейски стандарт за дефиниране на компетентността „Зелено лидерство в управлението на хотели“;
- да се повишат компетентностите на мениджърите на хотели в областта на т.нар. „зелено лидерство“;
- да се насърчи про-екологичното поведение и нагласи и придържането на служителите в туризма към „зелените политики“;

- да се предложи валидиране на „зелено“ лидерство за мениджъри чрез тестване на подхода за микро-удостоверенията;
- да се надгради капацитета на доставчиците на ПОО и бизнеса в областта на „зеленото“ лидерство в туризма;
- да се разработи масивен отворен онлайн курс от 5 модула за подобряване на компетентностите в сферата на „зеленото“ лидерство.

През отчетния период всички партньори изпълняваха отговорно всички проектни дейности, свързани с разработване на съдържание на онлайн курс, видеолекции, провеждане на интервюта, изготвяне на субтитри на видеолекциите, превод на материали, изготвяне на тестове и др. В рамките на отчетната година беше проведено и онлайн анкетно проучване, посветено на ключовите психологически характеристики на „зелените“ лидери. По проекта е разработен най-значимият продукт, а именно безплатен онлайн курс (MOOC- Massive Open Online Course), посветен на темата за „Зеленото лидерство в управлението на хотели“ - <https://glhm-erasmus.info/> Курсът включва интересни материали, лекции и интервюта на тема „Зелено лидерство“, разработени от всички партньори по проекта. Курсът е достъпен на английски, гръцки, италиански и български език. Онлайн курсът завършва с тест и всеки обучаем може след успешно преминаване на теста да получи сертификат. За този курс е разработено и мобилно приложение. През 2024 г. е изградена Европейска онлайн мрежа от „зелени“ лидери в областта на хотелиерството - <https://eu.jotform.com/app/243605093861357>.

5. Проект „Пътища за зелени микроудостоверения: Повишаване на уменията и преквалификация на нискоквалифицирани възрастни за учене през целия живот“ (№ 101087539) – „GreenMICRED Pathways“, Програма: ERASMUS-EDU-2022-PI-FORWARD-LOT3

Проект „GreenMICRED Pathways“ е с продължителност: 01.01.2024 г. – 31.05.2025 г. Партньори на НАПОО са HÄLSINGLANDS UTBILDNINGSFÖRBUND, Швеция, Институт за подготовка на служители в международни организации, ИТPIO, България, Technological University Dublin, Ирландия, Högskolan i Gävle, Швеция, Economic Chamber of North Macedonia, Сев. Македония, Община Илинден, Сев. Македония, Zdruzenie institut za razvoj na zaednicata, Сев. Македония, Valsts izglītības satura centrs, Латвия, Latvijas Darba devēju konfederācija, Латвия, Rīgas Celtniecības koledža, Латвия, Servicio Público de Empleo de Catalunya, Испания, Cámara de Comercio de Valencia, Испания, Търговско-промишлена палата – Добрич, България, Laois & Offaly Education and Training Board, Ирландия, Inthecity Project Development B.V., Нидерландия.

Целите на проекта са извършване на сравнителен анализ на политиките (регионални/национални) за образование и обучение на възрастни в страните партньори и европейските инициативи, създаване на типография на новите работни области в секторите, свързани с индустрия 4.0 и 5.0, определяне на нуждите на промишлеността от „зелени“ умения, особено на ниво 4 от Европейската квалификационна рамка, както и разработване на матрица на резултатите от ученето за зелени умения, които могат да бъдат разширени в кратки гъвкави програми, признати като микроудостоверения.

В проекта е предвидено разработване на инструменти за оценяване, с които възрастните да определят своите знания, умения и компетенции; да получат насоки относно процедурите за валидиране и съвети за пътища към повишаване на уменията, преквалификация с помощта на микроудостоверенията и базирано на работа учене чрез преживяване. Включени са дейности по разработване на гъвкави педагогически инструменти в подкрепа на подходите за преподаване и учене за образование и обучение на възрастни, които прилагат хибридна форма на обучение, което съчетава виртуални учебни среди с опит, базиран на работа, както и участие в Европейска коалиция „Образование за климата“ за подкрепа обмена на знания в този сегмент, за популяризиране на устойчивостта и ангажиране в инициативи за споделяне на добри практики.

През разглеждания период бяха изпълнени всички задачи на екипа на Агенцията, включително: участие в транснационална среща в София през м. февруари, изготвяне на сравнителен анализ за прилагането на насоките от Препоръката на Съвета относно европейски подход към микроудостоверенията с цел стимулиране на ученето през целия живот и пригодността за заетост във всички страни членки на ЕС, участие в създаване на програма за обучение, базирана на подхода microcredentials, участие в обучение „Train the trainers“, участие в събитие „The Power of MicroCredentials – GreenMICRED Pathways this“ по време на инициативата „ErasmusDays“, подготовка на екипа за предстоящи мобилности; участие в партньорска среща в Рига, Латвия.

6. Проект „Balkan WBL Cooperation“ № 2024-1-BG01-KA220-VET-000151297, Програма „Erasmus +“ Ключова дейност KA220 „Стратегически партньорства“ в сферата на професионалното образование и обучение

Проект WBL Cooperation е с продължителност 24 месеца - 01.11.2024 г. – 31.10.2025 г. Партньори на НАПОО по проекта са Фондация за модерно образование – България, IEK Delta – Гърция, Macedonian Civic Education Center – Република Северна Македония, Municipality of Reșița City – Румъния.

Основната цел на проекта е да създаде работещ транснационален механизъм за насърчаване на практическото обучение на реално работно място. Ролята на НАПОО, като ключова институция на системно ниво, е от особено значение за партньорството. До момента са изготвени подробни анализи и 2 бр. доклади (на български и на английски език) с препоръки за подобряване на модела за практическо обучение в партниращите балкански държави, които са достъпни в интернет страницата на Агенцията.

По проекта са организирани онлайн срещи за обмен на добри практики и адаптиране на приложими модели, както и 2 специализирани уебинара с широк кръг заинтересовани страни. Двете тематични области, по които приключи работата на екипа са „Управление“ и „Умения“.

Продължават проучванията в четирите държави по темите, свързани с партньорствата с бизнеса и повишаване на привлекателността на практическото обучение на реално работно място. Проектът проключва през есента на 2025 г. с голяма заключителна конференция, която да насочи вниманието към потенциала на дуалното обучение да изиграе ключова роля за осигуряването на балканските икономики с квалифицирана работна сила.

7. Проект „Проучване на европейски подходи за организация на съвременно професионално обучение“, 2024-1-BG01-KA122-VET-000226959

През 2024 г. екипът на НАПОО получи финансиране за изпълнение на проект, насочен към повишаване на професионалните знания и умения на целия екип на НАПОО. Проектът е с продължителност 18 месеца (1.10.2024-31.03.2026 г.).

Специфичните цели на проекта са повишаване на професионалните компетентности на екипа, във връзка с прилагане на нови подходи за разработване на Държавните образователни стандарти за придобиване на квалификация по професии; усвояване на умения за разработване на критерии и модерни средства за оценяване на единиците резултати от ученето; усвояване на умения за разработване на учебни планове и програми на базата на ДООС и др.

Учебните посещения следва да включват разнообразни дейности – експертни дискусии, наблюдение на работата на колеги в мултикултурна среда, посещения на обучаващи институции, и др.

Приемащите организации по проекта са:

- TECHIN – професионален колеж с нестопанска цел и институт за обучение на възрастни (Литва);
- Perfect Project LLC – обучаваща и изследователска институция (Полша);
- MVIdee Foundation – фондация, която изпълнява международни проекти в подкрепа на младите хора чрез различни менторски програми, неформално обучение и образование (Нидерландия).

През 2024 г. се изпълняват предимно организационни дейности.

ОБОБЩЕНИЕ:

1. През 2024 г. НАПОО продължи да се утвърждава като авторитетен партньор по проекти на програма „Еразъм+“, свързани с развитието на ПОО, предпочитан от широк кръг институции в страната и други страни-членки на Европейския съюз.

2. Агенцията се стреми да следи и прилага последните европейски тенденции в областта на уменията и дигитализацията.

3. Възможността служителите от НАПОО да представят страната в европейски мрежи и работни групи, в международни форуми и да участват в различни проекти, финансирани със средства от европейски програми, увеличава експертизата на институцията относно развитието на националната система на ПОО в съответствие с европейските приоритети.

5. Проектите, в които участва НАПОО, са насочени към проучване на добри практики и разработване на иновативни инструменти, подпомагащи решаване на предизвикателства с приоритетно значение в областта на ПОО в национален и европейски контекст.

6. Обхватът на тематиката и постигнатите резултати по проектите са доказателство за развитието на експертния капацитет и за повишаване престижа на Агенцията на национално и международно ниво.

7. Участието на служителите в проектите допринася за надграждането на професионалната им компетентност и е важен фактор за повишаване на мотивацията им.

РАЗДЕЛ 5: ПОВИШАВАНЕ НА ПРОЗРАЧНОСТТА И ПУБЛИЧНОСТТА НА УСЛУГИТЕ ПО ПРОФЕСИОНАЛНО ОБУЧЕНИЕ И ПРОФЕСИОНАЛНО ОРИЕНТИРАНЕ НА ВЪЗРАСТНИ

За реализирането на Оперативна цел 5 в Плана на НАПОО са включени следните дейности.

5.1. УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА ИС НА НАПОО

Информационната система на НАПОО е инструмент, предназначен за:

- подаване на документи за издаване на лицензия/изменение на издадена лицензия с добавяне на нови професии и специалности, администриране на лицензионния процес, оценка на документацията на кандидатите за лицензиране;
- поддържане на пълна информация за предстоящи, текущи и проведени обучения, обучени лица и издадени документи от лицензираните ЦПО;
- осъществяването на последващ контрол на дейността на лицензираните институции от експертите в НАПОО;
- проверка на издадените от ЦПО свидетелства за професионална квалификация и свидетелствата за валидиране на професионална квалификация преди публикуването им в Регистъра на издадените документи.

На базата на въведените в ИС на НАПОО данни се поддържат публичните регистри на интернет страницата на НАПОО, както и се правят справки за проведени в ЦПО обучения в предходни периоди.

Информационната система на НАПОО дава възможност да се осъществява мониторинг на дейността на лицензираните центрове от експертите на НАПОО и е средство за задълбочена предварителна подготовка преди посещение на място в ЦПО при осъществяване на последващ контрол.

Информацията за дейността на лицензираните ЦПО и ЦИПО, поддържана в публичната част от профила им в информационната система, както и в Интернет сайта на НАПОО, осигурява прозрачност на дейността на Агенцията и на централите, дава възможност на институциите, бизнеса и гражданите да се информират за предоставяните услуги. Потребителите могат да получат директно информация за предстоящите курсове и да се включат в тези, които отговарят на изискванията и потребностите им.

Информационната система дава възможност за миграция на данни към информационната система на Агенция по заетостта, с което се облекчава работата на ЦПО, работещи като доставчици на обучение, финансирано със средства от Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ и НПДЗ. Това улеснява работата на служителите на ЦПО при предоставяне на информация към НАПОО и към АЗ (информацията се въвежда еднократно, но е достъпна и за двете институции).

С данни от ИС на НАПОО се поддържа бази данни за обучените лица и за лицензираните институции в RegiX. Ползватели на данните са МОН, МТСП, МТ, ММС, НАЦИД, общини, МВР, Държавен фонд „Земеделие“.

Рубриката в сайта на НАПОО, предназначена за гражданите, в която на база наличните данни в ИС на НАПОО се съдържа информация как да си изберат професия и обучаваща институция, какви документи за придобита квалификация се издават за завършеното обучение в лицензиран център за професионално обучение, има ли изпити и какви са те, каква е продължителността на професионалното обучение и др., все още няма голяма популярност.

Информационната система (ИС) на НАПОО, разработена и внедрена през 2023 г. е изцяло съобразена с изискванията за електронно управление и създава благоприятни условия за работата на обучаващите институции в сектора за професионално обучение на възрастни. Работата в ИС на НАПОО изисква подходяща комбинация от дигитални знания и умения, които да улесняват ангажираните страни в изпълнението на задачите им. Въпреки проведените обучения на над 1500 лица, разработените указания, видео инструкции и множество методически материали, все още много центрове за професионално обучение изпитват затруднения и търсят съдействие от служителите в НАПОО. Всички направени подобрения в ИС на НАПОО доказват, че технологиите са в подкрепа на организациите и допринасят за качествено изпълнение на техните отговорности.

Данни за работата на ИС на НАПОО

Към 31.12.2024 г. в ИС на НАПОО като оператори на данни работят служителите на НАПОО, външните експерти по лицензионни процедури, членовете на експертни комисии, служители във всички лицензирани ЦПО и ЦИПО.

Данните за работата в ИС за 2024 г. са представени в следната таблица.

Служители	За 2021 г.	За 2022 г.	За 2023 г.	За 2024 г.
Администратори (НАПОО)	291 часа 1994 сесии	302 часа 2033 сесии	672 часа 2230 сесии	10862 часа 3076 сесии
Експерти (НАПОО)	2471 часа 9812 сесии	2199 часа 7718 сесии	3393 часа 7482 сесии	13172 часа 8728 сесии
Експертни комисии	14 часа 78 сесии	11 часа 67 сесии	20 часа 89 сесии	3786 часа 124 сесии
Администратори (ЦПО)	22527 часа 90566 сесии	20197 часа 95735 сесии	49421 часа 119353 сесии	72714 часа 208771 сесии
Потребители (ЦИПО)			212 часа 386 сесии	8991 часа 1094 сесии

Голямата база от информация и данни осигурява възможност за анализи на системата на професионалното обучение на лица, навършили 16 години, не само от НАПОО, но и от други институции и организации – АЗ, МТСП, МОН и социалните партньори.

Както и досега, чрез ИС на НАПОО, ЦПО и ЦИПО подават годишна информация за своята дейност през предходната година и годишен доклад за самооценка на качеството, заявки за задължителните документи, отчети и протоколи за унищожаване на документи с фабрична номерация, данни за проверка на проведените обучения и издадените свидетелства за професионална квалификация и свидетелства за валидиране на професионална квалификация за проверка и включване в регистъра по чл. 42, т. 11 от ЗПОО.

5.2 ОСИГУРЯВАНЕ НА АКТУАЛНА ИНФОРМАЦИЯ НА ИНТЕРНЕТ СТРАНИЦАТА НА НАПОО ЗА ГРАЖДАНЕТЕ И БИЗНЕСА

Страницата на НАПОО www.navet.government.bg съдържа задължителната за всяка администрация информация съгласно чл. 15, ал. 1 от Закона за достъп до обществена информация:

№	Категория информация	Линк на интернет сайта на НАПОО
1.	Описание на правомощията, функциите и отговорностите на председателя на НАПОО	https://www.navet.government.bg/bg/predsedatel/
2.	Данни за НАПОО – структура на НАПОО	https://www.navet.government.bg/bg/struktura-na-napoo/
3.	Списък на издадените актове в изпълнение на неговите правомощия и текстовете на	

	издадените от органа нормативни и общи административни актове	Съгласно чл. 48, ал.3 на ЗПОО председателят издава заповеди
4.	Описание на информационните масиви и ресурси, използвани от НАПОО	http://www.navet.government.bg/bg/media/Pravila_publichni_registri_NAPOO_2016.pdf
5.	Наименованието, адреса, адреса на електронната поща, телефона и работното време на звеното в съответната администрация, което отговаря за приемането на заявленията за предоставяне на достъп до информация	http://www.navet.government.bg/bg/nachalo/dostap-do-obshtestvena-informatsiya/
6.	Правилник за дейността на НАПОО, както и вътрешни правила, свързани с предоставянето на административни услуги на гражданите	https://www.navet.government.bg/bg/media/PRAVILNIK-ZA-DEYNOSTTA-NA-NATSIONALNATA-AGENTSIIYA-7-1.pdf http://www.navet.government.bg/bg/media/Pravila_publichni_registri_NAPOO_2016.pdf
7.	Стратегии, планове, програми и отчети за дейността	http://www.navet.government.bg/bg/dokument/dokumenti-na-napoo/
8.	Информация за бюджета и финансовите отчети на администрацията, която се публикува съгласно Закона за публичните финанси	http://www.navet.government.bg/bg/nachalo/dostap-do-obshtestvena-informatsiya/
9.	Информация за провеждани обществени поръчки, определена за публикуване в профила на купувача съгласно Закона за обществените поръчки	Информацията се поддържа в платформата ЦАИС. В сайта на НАПОО (в рубриката Новини и в рубриката на съответния проект) се публикуват обяви само за поръчки по реда на чл. 20, ал. 4, т. 3 от ЗОП
10.	Проекти на нормативни актове заедно с мотивите, съответно - доклада и резултатите от общественото обсъждане на проекта	https://www.navet.government.bg/bg/proekti-na-normativni-dokumenti/
11.	Уведомления за откриване на производството по издаване на общ административен акт по чл. 66 от административно процесуалния кодекс, включително основните съображения за издаването на акта и формите и сроковете на участие на заинтересованите лица в производството	https://www.navet.government.bg/bg/saobshtavane-na-administrativni-aktove/
12.	Информация за упражняването на правото на достъп до обществена информация, реда и условията за повторно използване на информация, таксите по чл. 41ж и форматите, в които се поддържа информацията	https://www.navet.government.bg/bg/media/pravila-doi-napoo-27.08-za-ais.pdf
13.	Обявления за конкурси за държавни служители	https://www.navet.government.bg/bg/konkursi/
14.	Подлежащата на публикуване информация по Закона за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси	https://www.navet.government.bg/bg/antikorupciya/
15.	Информацията по чл. 14, ал. 2, т. 1 – 3 от ЗДОИ	http://www.navet.government.bg/bg/novini/

	1. Може да предотврати заплата за живота, здравето и безопасността на гражданите или на тяхното имущество	http://www.navet.government.bg/bg/novini/
	2. Опровергава разпространена недостоверна информация, засягаща значими обществени интереси	http://www.navet.government.bg/bg/novini/
	3. Представлява или би представлявала обществен интерес	http://www.navet.government.bg/bg/novini/
16.	Информация, предоставена повече от три пъти по реда на глава трета	Имаме готовност, засега няма такава информация
17.	Друга информация, определена със закон – публичните регистри по ЗПОО на кандидатите за лицензиране, на лицензираните ЦПО и ЦИПО, на ЦПО с активна лицензия, на временно отнети лицензии и на лицензии с прекратени права, на документите за професионална квалификация, издавани от ЦПО	https://www.navet.government.bg/bg/podali-dokumenti-za-litsenzirane-na-tse/ http://www.navet.government.bg/bg/registar-na-tsentrovete-za-profesional/ http://www.navet.government.bg/bg/registar-na-tsentrovete-za-informatsiya/ http://www.navet.government.bg/bg/registar-na-izdadenite-dokumenti/ https://www.navet.government.bg/bg/aktualen-spisak-na-profesiite-za-poo/

Редовно се подновява рубриката с нормативните актове. Публикуват се новини за предстоящи събития, информация за промени в нормативните документи, за публикуваните в Държавен вестник наредби с ДОС за придобиване на квалификация по професии, полезна информация за ЦПО, ЦИПО, професионалните гимназии, РУО, НАЦИД, АЗ, за гражданите и за бизнеса.

Съгласно изискване на Правилника за дейността на НАПОО се публикува информация за решенията, взети на всяко проведено заседание на УС на НАПОО.

Публикува се СППОО с прикачени всички нови заповеди за изменение и допълнение, издадени през годината, както и тези в архив, критериите и формулярите за лицензиране и документите за прекратяване правата по издадена лицензия, анализ на контролната дейност на НАПОО, план за контролната дейност на Агенцията, както и друга полезна информация за организиране на професионално обучение от ЦПО, на процедури по валидиране, както и на услугите по ориентиране в ЦИПО. Специален акцент се поставя на инструкции и указания, разработени при констатиране на често срещани пропуски в работата на ЦПО или при наличие на повтарящи се запитвания от граждани.

Публикувани са подадените от експертите в Агенцията декларации по чл. 35, ал. 1, т. 2 от ЗПКОНПИ – интереси на лицата, посочили, че нямат нищо за деклариране и Регистър на декларациите по чл. 12 от Закона за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси.

На интернет страницата са публикувани и указания как се поддържат и могат да се използват публичните регистри.

На страницата на НАПОО се поддържа рубрика „Съобщаване на административни актове“. В нея се отразяват заповеди и уведомителни писма, касаещи лицензираните ЦПО и ЦИПО.

Публикувани са данни за контакт с двете дирекции, както и списък с членовете на Управителния съвет и на Експертните комисии.

Поддържа се рубрика с актуална информация за проектите, които НАПОО реализира като партньор, както и рубрика, свързана с дейността на НАПОО като Национална контактна точка по прилагане на Препоръката за ECVET.

Към интернет страницата се поддържа рубрика, достъпна само за членовете на УС на НАПОО, в която се публикуват информация и материали за предстоящи заседания на УС.

Всички заседания на УС на НАПОО и на експертните комисии се използват за дискусии и за популяризиране на полезна информация – не само за самите членове на ЕК и УС, но и за институциите, които те представляват.

Страницата на Агенцията в интернет има много висока посещаемост, както от ЦПО, така и от граждани и други заинтересовани лица. Това може да се види от таблицата, която дава информация за брой сесии, потребители и показвания.

Сравнителна таблица за броя потребители и показвания на електронната страница на НАПОО

Период	Потребители	Показвания на страницата
1.01.2024 – 31.12.2024	155 667	934 085
1.01.2023 – 31.12.2023	186 531	1 138 570
01.01.2022 г. -31.12.2022 г.	2 014 563	1 049 387
01.01.2021 г. – 01.01.2022 г.	187 640	897 872
04.01.2020 г. – 03.01.2021 г.	183 585	899 657
05.01.2019 г. – 03.01.2020 г.	38 977	184 038
30.12.2017 г. – 04.01.2019 г	83 260	1 547 262
01.01.2017 г. - 29.12.2017 г.	74 360	720 368
25.01.2016 г. – 31.12.2016 г.	61 888	544 510
01.07.2015 г. – 24.01.2016 г.	30 043	358 719
01.01.2015 г. – 30.06.2015 г.	8 346	63 816

От статистиката за посещаване на електронната страница на НАПОО е видно, че посещаемостта е висока и стабилна във времето.

Най-често посещаваните 10 рубрики са:

№	Заглавие	Линк	Посещения
1	Регистър на издадените документи	https://www.navet.government.bg/bg/registar-na-izdadenite-dokumenti/	358 135
2	Home Page: Начало	https://www.navet.government.bg/bg/	258 999
3	Регистър на центровете за професионално обучение	https://www.navet.government.bg/bg/registar-na-tsentravete-za-profesiona/	205 478
4	ПУБЛИЧНИ РЕГИСТРИ	https://www.navet.government.bg/bg/registri/	119 531
5	Актуален списък на професиите за ПОО	https://www.navet.government.bg/bg/aktualen-spisak-na-profesiite-za-poo/	69 647
6	Списък на професиите за ПОО	https://www.navet.government.bg/bg/spisak-na-profesiite-za-poo/	61 820
7	Държавни образователни стандарти	https://www.navet.government.bg/bg/dos-dist/	51 219

8	За лицензирани центрове	https://www.navet.government.bg/bg/za-licenzirani-czentrove/	37 379
9	Новини	https://www.navet.government.bg/bg/novini/	35 098
10	ДОС, публикувани в Държавен вестник	https://www.navet.government.bg/bg/dosdv/	34 053

Според проведената анкета за удовлетвореността на гражданите от предоставяните от НАПОО услуги през 2024 г. интернет страницата продължава да е основен източник за информиране на гражданите и бизнеса. Респондентите на анкетата потвърждават, че информацията е изчерпателна, добре структурирана и в полза на потребителите.

НАПОО се стреми съдържанието на портала да е качествено, написано на разбираем език и своевременно актуализирано.

5.3 Създаване на условия за популяризиране на добри практики в лицензираните ЦПО и ЦИПО

НАПОО непрекъснато се стреми към използването на различни средства, с които да разпространява информация за гражданите и партньорите на Агенцията. Публикуват се статии и новини във вестник „Аз-Буки“ и списание „Професионално образование“.

Като партньор в европейската мрежа за професионално обучение „ReferNet“ НАПОО поддържа страница в Интернет с електронен адрес: www.refernet.bg. На този адрес е възможно партньори на НАПОО, центрове за професионално обучение и професионални гимназии да публикуват информация за добри практики, промени в нормативни документи и др.

В социалните мрежи е създаден профил на НАПОО, който непрекъснато се обновява с актуална и полезна информация.

Интернет страницата и профилът на НАПОО във фейсбук са информационни канали, които представят актуална информация на граждани и институции.

В ИС на НАПОО центрoвете поддържат актуална информация в своите профили.

В новата рубрика „За гражданите“ на обновения сайт са популяризирани видеоклиповете, изготвени в рамките на проект „Качество и ефективност“, които са насочени към повишаване привлекателността на професионалното образование и обучение и в съответствие със съвременните изисквания за визуална атрактивност подобряват осведомеността на гражданите за възможностите, свързани с планирането на собствената им кариера.

Във връзка функционирането на информационна система на НАПОО на сайта на НАПОО са качени видеоинструкции за работа с нея, които да подпомагат текущата дейност на центрoвете.

През 2024 г. са проведени два информационни дни- един в гр. София и един в гр. Кюстендил. Акцент в събитията беше поставен върху работата с новата ИС на НАПОО, както и върху най-често допусканите грешки от ЦПО, установени при вписване на документи в Регистъра на издадените документи или при осъществяване на последващ контрол.

Агенцията ще продължава да търси и други форми за информиране, с които да улеснява използването на предлаганите услуги за нуждите на гражданите и бизнеса.

ОБОБЩЕНИЕ:

- 1.ЦПО и ЦИПО поддържат актуална информация и използват активно профилите си в новата ИС.
- 2.ИС е основен инструмент за администриране от НАПОО на дейностите по лицензиране, последващ контрол, заявка и отчитане на документи с фабрична номерация.
- 3.Голяма част от ЦПО използват ИС като инструмент за администриране на дейностите по професионално обучение.
- 4.През 2024 г. НАПОО продължи да предоставя актуална и полезна информация на интернет страницата си не само за ЦПО и ЦИПО, но и за други обучаващи организации, както и за гражданите и бизнеса.

5. НАПОО продължава да търси други форми за информирание с цел улесняване ползването на предлаганите от Агенцията услуги и удовлетворяване изискванията на гражданите и бизнеса.

РАЗДЕЛ 6: РАЗВИТИЕ НА АДМИНИСТРАТИВНИЯ КАПАЦИТЕТ НА НАПОО

6.1. НАПОО – учещата администрация

Развитието на административния капацитет на Агенцията и през 2024 г. е насочено към повишаване равнището на професионалните знания, умения и квалификация и постигане на високи резултати при изпълнение на служебните задължения от служителите в администрацията на НАПОО.

През 2024 г. в обученията, организирани от Института по публична администрация, са участвали 3-ма новоназначени служители в общо 1 курс на тема „Въведение в държавната служба (ЗО-1)“

За внедряване на промените в дейността на НАПОО, свързани с електронното управление, служителите работят и усъвършенстват уменията си самостоятелно. Налице са различни форми на наставничество от по-опитните колеги. В тази връзка много от служителите верифицираха уменията си и взеха сертификат за дигитална компетентност през специализирана платформа за самостоятелно сертифициране на цифровата компетентност, разработена от ЦРЧРРИ.

През изминалия период служителите в НАПОО задълбочено разглеждаха и многократно обсъждаха изменението и допълнението на Закона за професионалното образование и обучение (ДВ бр. 27 от 29.03.2024 г.), а именно промените в структурата и подхода за разработване на СППОО, ДОС, промени в процедурите по лицензиране и отнемане на лицензии и др. След сериозен изследователски труд и разгледани голям брой нормативни актове и вътрешноведомствени документи бяха идентифицирани тези, които следва да бъдат променени. Почти всички служители участват в междуведомствени работни групи или работни групи в НАПОО за актуализиране на наредби, процедури, изисквания, образци на документи и др.

Всички служители преминаха обучение на тема „Зелени умения в ПОО“.

Обучение на тема „Здравословни и безопасни условия на труд“ е направено на 2 служители от Службата по трудова медицина „МЕДИКО“ ЕООД.

Обученията, които служителите са преминали, са допринесли за това НАПОО да подобрява качеството на услугите, предоставяни за гражданите и бизнеса, както и за постигане на увеличаващите се изисквания и очаквания към държавната администрация. Към досиетата на служителите се прилагат всички допълнителни сертификати и удостоверения, доказващи развитието и повишаването на компетентностите им.

Съществено значение за повишаване на компетентността на служителите има и участието им в международни проекти и работни групи към ЕС. Участието във всяко едно събитие и възможността за срещи с експерти от други страни допринасят за разширяване на знанията, свързани с политики и практики в ПОО от други държави и трансферирането на някои от тях в България, решаване на предизвикателства с приоритетно значение в областта на ПОО в национален и европейски контекст, но също и за повишаване на самочувствието и мотивацията на служителите. Всички служители в Агенцията участват в изпълнението на проектите, като шестима от експертите участват в провежданите работни срещи, семинари, уебинари и др.

В края на 2024 г. общият брой на служителите в администрацията на Агенцията е 17, от които 14-ма са държавни служители, назначени по служебни правоотношения и 3-ма служители са назначени по трудови правоотношения. Служителите са разпределени в специализирана администрация (дирекция „Професионална квалификация и лицензиране“) – 10-ма служители и обща администрация (дирекция „Административно, правно и финансово обслужване“) – 4-ма служители.

Общият брой на жените е 15, а на мъжете – 2-ма. Всички служители в специализираната администрация са с висше образование; има трима служители с образователна и научна степен „доктор“. В общата администрация всички служители са с висше образование. През 2024 г. на работа са назначени шестима нови служители. Трима на основание чл. 16а от ЗДСл на непълно работно време, един по мобилност, един след успешно издържан конкурс и един по трудово правоотношение. За постигане на годишните цели на НАПОО до известна степен допринесоха и тримата експерти, назначени по допълнително разписание по проект „Модернизирание на

професионалното образование и обучение“, финансиран по Програма „Образование“ 2021-2027 г.

Увеличава се необходимостта от назначаване на ИТ експерт особено с оглед сложността на поддръжката на ИС на НАПОО.

Оценяването на служителите за 2024 г., като елемент на системата за развитие на професионалните умения и квалификацията на служителите в администрацията, се осъществява успешно и се провежда съгласно изискванията на Наредбата за условията и реда за оценяване на изпълнението на служителите в държавната администрация. Проведени са трите етапа на оценяване – съгласуване на работните планове, междинни срещи, заключителни срещи. Трудовите и служебните досиета на всички служители се водят и съхраняват съгласно нормативните изисквания.

През изминалата година, с цел подобряване на професионалните умения на всеки служител на НАПОО, като висококвалифициран, компетентен и отговорен, продължи практиката с включването в специфични дейности (които не са част от рутинните дейности на служителите) – напр. организиране и модерирание на събития (конференции и работни срещи), представяне на НАПОО в работни групи на високо ниво (национално и международно) и др.

Продължи и практиката за включване на двама служители на НАПОО във всяка една междуведомствена работна група - както с цел постигане на висока експертиза в работата им, така и за взаимозаменяемост.

Активно участие взеха експертите на НАПОО в работната група към МОН за подготвяне на ЗИД на ЗПОО през първото полугодие на 2024г. Служителите на НАПОО направиха сериозен анализ на системата на професионално обучение и предложиха множество промени вкл. и за облекчаване на административната тежест на обучаващите институции, но малка част бяха приети и останаха във внесенения в парламента ЗИД на ЗПОО.

По време на методическите дни или при провеждане на регулярните оперативки се обсъжда очакваното въздействие при въвеждане на нови дейности, механизми, инструменти – както в рамките на НАПОО, така и спрямо гражданите, обучаващите институции, социалните партньори, ЦПО и ЦИПО. Наличието на такава предварителна неформална оценка мотивира в по-голяма степен служителите да прилагат конкретния инструментариум, предотвратява инвестирането на човешки и финансови ресурси в дейности, от които ще има минимален ефект, а така също допринася служителите да се подготвят по-добре за очакваните въпроси от страна на клиенти и експерти.

Социалната ангажираност на ръководството и през 2024 г. основно е свързана с осигуряване спазването на изискванията на Закона за здравето и Закона за здравословни и безопасни условия на труд. Продължен е договора за комплексно медицинско обслужване със СТМ „Медико“ ЕООД. Проведени са първоначалните и периодичните инструктажи, спазва се забраната за тютюнопушенето на работните места. Проведени са профилактични прегледи на всички служители. Направен е анализ на заболяемостта на служителите. Изпълнени са препоръките на Наредбата за минималните изисквания за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд при работа с видеодисплей.

6.2. ПОДДЪРЖАНЕ НА СИСТЕМИТЕ ЗА ФИНАНСОВО УПРАВЛЕНИЕ И КОНТРОЛ

Финансовото управление и контрол е цялостен процес, интегриран в дейността на Агенцията, който се осъществява от ръководството и служителите. Системите за финансово управление и контрол в Агенцията са разработени, за да се осигури законосъобразно управление на финансовите й ресурси, опазване на активите и информацията на Агенцията, недопускане на финансови нарушения и грешки във функционирането на администрацията, достоверност на счетоводната информация, осигуряване на своевременна и надеждна информация, с цел вземане на правилни решения при управление на финансите и осигуряване на прозрачност и възможност за проследяване на решенията и действията, свързани с изразходване на бюджетните средства.

Ограничените ресурси налагат по-ефективно използване на бюджетните средства, във връзка с което НАПОО прави регулярни анализи за ефективното и ефикасно разходване на публичните средства. Стремелът на НАПОО е:

- планиране на ясни, измерими и ресурсно обезпечени цели;

- утвърждаване и ефективно прилагане на правила и процедури за управление на риска, както и за идентифицирането и докладването на грешки и нередности;
- недопускане извършване на разходи, натрупване на нови задължения за разходи и/или поемането на ангажименти за разходи, които не се ресурсно обезпечени;
- повишаване капацитета на лицата, осъществяващи финансов контрол в организацията.

Дейността на НАПОО и през 2024 г. се финансира със средства от държавния бюджет и от приходи от лицензионните такси.

Приходите от лицензиране на ЦПО се изразходват за осъществяване на оценката в рамките на лицензионната процедура, организиране на последващ контрол, поддържане и разширяване на Информационната система, част от заплатите на служители, ангажирани с лицензиране и др. През 2024 г. бюджетът на НАПОО е 956 685 лв. по отчет към 31.12.2024 г. – при утвърден бюджет от 1 041 400 лв.

Приходите от такси по процедури за лицензиране през годината са в размер на 84 550 лева.

Средствата от държавния бюджет се изразходват изключително пестеливо за обезпечаване на дейността на НАПОО – разработване и актуализиране на ДОС, поддържане на СППОО, участие в работни групи към ЕК и др. През годината бяха изпратени писма до първостепенния разпоредител МОН с искане за завишаване бюджета на НАПОО с цел осигуряване възнаграждение на членовете на ЕК за участието им в разработване на ДОС и СППОО, но все още няма осигурени необходимите средства за целта.

През 2024 г. стартира проект „Модернизиране на професионалното образование и обучение“, в рамките на който са предвидени средства за работата по ДОС и СППОО и през 2024 г. ще може да бъде тестван различен подход за възнаграждения на работните екипи.

Разходите на НАПОО през 2024 г. са както следва:

- възнаграждения на персонала, нает по трудови и служебни правоотношения – 562 076 лева;
- възнаграждения по извън трудови правоотношения – 106 665 лв., включващи възнаграждения на членовете на УС, възнаграждения на членовете на ЕК и външни експерти по лицензионни процедури, възнаграждения на външни експерти по разработване и рецензиране на ДОС и др.
- задължителни осигурителни вноски от работодателя (вкл. ДОО и здравно-осигурителни вноски) – 165 753 лв.
- текуща издръжка – материали, външни услуги, командировки и други разходи – 119 681 лв.

По проект „Модернизиране на професионалното образование и обучение“ получените трансфери са в размер на 788 684 лв. и са усвоени средства в размер на 101 513 лв. (по отчет). През 2024 г. по международни проекти са усвоени средства в размер на 202 593 лв. (за организиране на конференции и работни срещи, за отпечатване на информационни материали, за възнаграждения и др.)

6.3. Създаване на синхронизирана система от вътрешни правила, регламентиращи различни аспекти от дейността на НАПОО

Системите за финансово управление и контрол включват задължителни контролни дейности, регламентирани чрез вътрешни правила и процедури, като разделяне на отговорностите, система за двоен подпис, предварителен контрол за законосъобразност, процедури за пълно, вярно, точно и своевременно осчетоводяване на всички операции, правила за управление на човешките ресурси и др.

През 2024 г. след направен преглед и оценка са разработени/актуализирани съгласно изисквания на нормативни актове следните вътрешноадминистративни документи:

- Вътрешни правила за организация на дейността по управление на човешките ресурси в НАПОО;
- Вътрешни правила за организация на дейността по управление на човешките ресурси в НАПОО.
- Процедура и пакет документи – образци за изменение на наименованието на ЦПО/ЦИПО във връзка със ЗИД на ЗПОО, обнародван в Държавен вестник бр.27 от 29 март 2024 г.

- Процедура и пакет документи – образци за последващ контрол на ЦПО във връзка със ЗИД на ЗПОО, публ. в Държавен вестник бр.27 от 29 март 2024 г.
- Процедура и пакет документи – образци за изменение на издадена лицензия на ЦПО във връзка със ЗИД на ЗПОО публ. в Държавен вестник, бр.27 от 29 март 2024 г.
- Процедура и пакет документи – образци за лицензиране на ЦПО във връзка със ЗИД на ЗПОО, публ. в Държавен вестник бр.27 от 29 март 2024 г.
- Стратегия за управление на риска в НАПОО 2024-2027
- Счетоводната политика на НАПОО за 2024 г.

Своевременно се осъществява контрол по изпълнение на Плана за дейността на Агенцията и заповедите на председателя, както и текущи контролни проверки на изпълнението на поставените задачи.

Попълнен е въпросникът за оценка на СФУК като получената обща оценка е най-високата, а именно „много добра“.

За успешната работа на служителите материалната база се поддържа в добро състояние. Информационните ресурси и офис техниката се поддържат периодично вкл. като се диагностицират от външен изпълнител.

6.4. ПОДОБРЯВАНЕ АДМИНИСТРАТИВНОТО ОБСЛУЖВАНЕ НА ГРАЖДАНЕТЕ И БИЗНЕСА

Административното обслужване в Агенцията е организирано в съответствие с Наредбата за административно обслужване, Наредбата за общите изисквания за мрежова и информационна сигурност, Наредбата за общите изисквания към информационните системи, регистрите и електронните административни услуги, подзаконовите актове към Закона за електронното управление, принципите на добро управление, непрекъснато подобряване на качеството на административното обслужване, прозрачност и откритост на действията на администрацията. Тези принципи характеризират процедурите и технологиите, обезпечавачи административната дейност и административното обслужване в НАПОО.

През 2024 г. в съответствие с въведените нормативни изисквания в Наредбата за административното обслужване то се извършва при спазване на Вътрешните правила за организацията на административното обслужване и Хартата на клиента. И двата документа са публикувани на интернет страницата на НАПОО като Хартата на клиента е поставена на видно място и в Агенцията. Изпълняват се и общите стандарти за качество, посочени в Приложение № 7 към чл. 20, ал. 1 от НАО. Стандартите също са поставени на видно място в НАПОО, качени са и на сайта и се спазват от всички служители по служебни и трудови правоотношения.

Контактът с клиентите на НАПОО се осъществява по всички възможни канали за комуникация: телефон, електронен адрес (naooo@navet.government.bg), страница във Фейсбук, писма по пощата, Системата за сигурно електронно връчване, през ИС на НАПОО (за лицензираните институции) и консултации в Агенцията.

Служителите на Агенцията спазват етичните правила и поведение при обслужването на клиентите. Няма постъпили оплаквания или подадени жалби по повод некомпетентно и лошо администриране. Осигурява се максимална прозрачност и осведоменост на достъпен за всички клиенти език. Налице са множество положителни отзиви относно обема на предоставяната информация, срока за отговор, любезното отношение, проявявано от служителите в Агенцията.

Не са постъпвали оплаквания по повод нарушаване на стандартите за обслужване и администриране. Работи се по подобряване на работата на администрацията и ориентиране на дейността ѝ в по-голяма степен към външните клиенти или потребители.

С цел осигуряване бърза връзка с различни потребители на информация се поддържа и редовно се актуализира Фейсбук профила на Агенцията.

В изпълнение на Закона за администрацията и Наредбата за административния регистър редовно се поддържа актуална информация в Интегрираната информационна система на държавната администрация. Определените служители попълват и отразяват актуалната информация в регистрите в определените срокове.

За календарната 2024 г. в деловодната система на Агенцията са регистрирани 8134 документа: 916 входящи преписки; 444 изходящи преписки; 84 заповеди; останалите са свързани с дейността по лицензиране и последващ контрол.

С надграждането на ИС и въведените нови интеграции с уеббазираната деловодна система голяма част от документите, свързани с издаване на лицензия на ЦПО и ЦИПО, изменение на лицензията с добавяне на нови професии и специалности, както и др. генерирани от ИС на НАПОО документи, автоматично влизат в „АИС Документооборот“. По този начин лесно се осъществява контрол относно спазването на сроковете и се правят справки по различни показатели.

През 2024 г., в сравнение с 2023 г., са регистрирани 50% повече документи (1652 броя), импортирани от Информационната система.

Съгласно Закона за достъп до обществена информация в интернет сайта на Агенцията е публикувана информация за реда за предоставяне на такава информация, както и образци на заявления. През 2024 г. са постъпили шест заявления за достъп до обществена информация съгласно Закона за достъп до обществена информация.

На електронния адрес на НАПОО се получават множество запитвания и въпроси, свързани с дейността на Агенцията, които автоматично се завеждат в деловодството и насочват за изпълнение или отговор.

Публикувана е онлайн анкета на сайта на НАПОО за оценка на удовлетвореността от предоставяните от НАПОО услуги и информация (насочени основно към ползвателите от ЦПО и ЦИПО). Резултатите са обобщени и са публикувани в доклад на сайта на НАПОО. Като цяло потребителите на услуги и информация от НАПОО са удовлетворени. От проведеното анкетно проучване (публикувано на сайта) се вижда, че около 95% от отговорилите са получили търсената информация и оценяват служителите в НАПОО като компетентни и любезни. 84% са получили изчерпателен отговор на въпроса си, 78% лесно са намерили на сайта на НАПОО информацията, която търсят.

НАПОО предлага справки и електронни услуги, достъпни чрез интернет страницата на Агенцията - справка за завършени професионални обучения в ЦПО от физически лица, справка за издаден от ЦПО документ, удостоверяващ професионална квалификация или професионално обучение, проверка на статута на ЦПО и ЦИПО (с активна, с прекратени права или отнета лицензия), предстоящи курсове, организирани от ЦПО. Достъп до предлаганите услуги е възможен и през Информационната система на държавната администрация.

Заявленията за издаване и за изменение на лицензията, както и всички допълнителни документи и информация се въвеждат и оценяват изцяло в ИС на НАПОО. Образците на документи през 2024 г. бяха променени във връзка с промените в ЗПОО. Подаването на заявления може да става по всички възможни начини, вкл. и чрез системата за Сигурно електронно връчване.

НАПОО е включена в системата за електронен обмен на съобщения (СЕОС) на държавната администрация от 2018 г. През 2024 г., чрез СЕОС, от НАПОО са изпратени 154 документа и са получени 299 документа.

НАПОО ползва и Системата за сигурно електронно връчване, като през 2024 г. са получени 66 документа.

Информационната система на НАПОО, освен основен инструмент за информация и контрол на дейността на ЦПО, е и средство за предоставяне на информация (и получаване на такава) към други администрации по служебен път.

Данни от ИС на НАПОО с уебсървиз се предоставят на Информационната система на Агенция по заетостта. Аналогично от базата данни на Агенция по заетостта се предоставят данни към ИС на НАПОО за обучените лица по мерките за насърчване на заетостта.

Данни от ИС на НАПОО през RegiX се предоставят на НАЦИД, МВР, общини, ДФ „Земеделие“ и др. Съответно ИС на НАПОО ползва данни от регистрите на НАЦИД, Агенция по вписванията, МРРБ - регистрите Булстат, Търговския регистър, регистър НКПД, регистър с дипломите за висше образование и с дипломите за средно образование и др.

Данни от ИС на НАПОО (общо 5 масива) се подават към платформата за отворени данни на държавната администрация. От 2020 г. упълномощени служители на НАПОО системно въвеждат данни в информационната система за извършване на предварителен, текущ и последващ контрол по целесъобразност в областта на електронното управление и използването на информационните и комуникационните технологии и Регистър на проектите на ДАЕУ.

ОБОБЩЕНИЕ:

1. Администрацията на НАПОО ефективно управлява и контролира финансовите средства от държавния бюджет и от фондовете на ЕС за финансиране на международни и национални проекти и предоставя качествени административни услуги.
2. Финансовите средства през 2024 г. са изразходвани законосъобразно при строг режим на икономии.
3. Програмното бюджетиране и през 2024 г. води до оптимизиране на цялостната финансова дейност на НАПОО.
4. През 2024 г. продължават активните действия за осигуряване на прозрачност в дейността на НАПОО и на лицензионния режим.
5. Поддържаната от НАПОО Информационна система е основен инструмент в управлението на НАПОО и контрол на ЦПО и ЦИПО.
6. НАПОО активно участва във всички инициативи на правителството, свързани със замяна на документооборота на хартия с електронен и улесняване на бизнеса чрез обмен на документи като вътрешни услуги между администрациите, когато е възможно.

РАЗДЕЛ 7. ИЗВОДИ ЗА ДЕЙНОСТТА НА НАПОО ПРЕЗ 2024 Г.

Въз основа на изготвения анализ и на постигнатите резултати от изпълнението на Плана за дейността на НАПОО през 2024 г. могат да се направят следните изводи.

- НАПОО успешно реализира нормативно възложените ѝ функции, регламентирани в ЗПОО с активното участие на трипартитните ѝ органи – УС и ЕК.
- През 2024 г. Агенцията успешно осъществява координиращата си функция и продължава да има ключова роля в реализирането на секторната политика в ПОО.
- Поставените в Плана за дейността на НАПОО през 2024 г. цели и дейности са реализирани в съответствие със заложените индикатори за изпълнение.
- Мрежата от лицензирани институции в края на 2024 г. включва 853 ЦПО и 36 ЦИПО.
- Големият брой ЦПО на територията на цялата страна е предпоставка за по-лесен достъп до професионално обучение и възможност за избор на по-голям брой професии вкл. и за граждани с ограничени доходи.
- Получените лицензии покриват почти целия СППОО с професии от първа до трета степен на професионална квалификация (нива от 2-4 по НКР/ЕКР).
- Дейността по издаване на лицензия на ЦПО е на високо професионално ниво – няма върнати от представените за разглеждане в ЕК документи и материали, провалена или забавена процедура.
- Методическото подпомагане от външните експерти, участващи в експертната оценка на процедурите по издаване/изменение на издадена лицензия с добавяне на нови професии и специалности на ЦПО, е предпоставка за качествено и в срок провеждане и приключване на процедурите.
- Актуализиран е „Ред за разработване и поддържане на Списъка на професиите за професионално образование и обучение“ (утвърден със Заповед № РД 09-5443/18.10.2017 г. на министъра на образованието и науката, изм. и доп. със Заповед № РД 09-1038/07.05.2024 г.).
- Разработени са нова рамка на ДОС за придобиване на квалификация по професии в съответствие с промените в ЗПОО, като са актуализирани Методическите изисквания за разработване на ДОС.
- Опитът, придобит от участието на НАПОО в европейски мрежи, работни групи и по проекти, финансирани по програма „Еразъм+“, е трансфериран и адаптиран в национален контекст при подготовката на проекти на актуализирани през 2024 г. нормативни актове.

- Дейността по проверка на издадените от ЦПО свидетелства за професионална квалификация и свидетелства за валидиране на професионална квалификация и поддържането на публичен „Регистър на издадените документи за професионална квалификация в съответствие с изискванията на чл. 40б, ал.2 от Закона за професионално образование и обучение“ допринася не само за контрол на дейността на ЦПО, но и за подпомагане на гражданите и на работодатели при подбор на персонал, а също и при легализацията на документи.
- НАПОО е включена към REGIX и подава информация към заинтересованите страни (АЗ, РУО на МОН, МВР, НАЦИД, общини и др.).
- Системата за последващ контрол на лицензираните ЦПО се прилага успешно и е средство за осигуряване качеството на услугите и за превенция на нарушения на нормативната база и на условията на издадената лицензия.
- Агенцията изпълнява, в срок и в съответствие с изискванията за качество, задачите в рамките на всички международни проекти, в които участва. Обхватът на тематиката и постигнатите резултати са показател за системното развитие на експертния капацитет на екипа на НАПОО.
- Административното управление се извършва в съответствие с действащото законодателство – законовите и подзаконовите актове, както и съответстващите на тях вътрешни документи. Вътрешно-нормативната база е предпоставка за предвидимост в развитието и за прозрачност в дейността на Агенцията. Системата за финансово управление и контрол е инструмент за икономично, ефективно, ефикасно управление и разпределение на финансите в НАПОО.
- В допълнение на функциите на НАПОО съгласно ЗПОО Агенцията осъществява дейности, насочени към информирание и повишаване на мотивацията на гражданите за участие в професионално обучение като част от УЦЖ.
- НАПОО събира данни, на база на които може да се правят анализи и да се допринесе за по-доброто планиране на дейности за професионална квалификация на лица над 16 г.

РАЗДЕЛ 8. ПРИОРИТЕТИ В ДЕЙНОСТТА НА НАПОО ПРЕЗ 2025 Г.

През 2025 г. НАПОО, като координираща институция на национално ниво в сферата на ПОО, ще насочи дейността си в следните приоритетни направления.

1. Подобряване на връзката между системата за ПОО в България и потребностите на пазара на труда чрез усъвършенстване на използваните инструменти за разработване и регулярно актуализиране на ДОС и СППОО.
2. Повишаване на ефективността на системата за мониторинг и контрол и прилагането на законодателството в областта на професионалното образование и обучение.
3. Подобряване качеството и улесняване на бизнеса относно предоставяните от НАПОО услуги, осъществяване на проверки в рамките на лицензионната процедура по служебен път, осъществяване на последващ контрол на дейността на ЦПО и ЦИПО.
4. Разширяване на възможностите за информирание на обучаващи институции, граждани, работодатели и други заинтересовани страни чрез използване на различни дигитални инструменти и канали.
5. Изпълнение на проект „Модернизиране на ПОО“ вкл. разработване на ДОС и НИП по професии в съответствие с потребностите на бизнеса.
6. Координиране работата на избраните с процедури по ЗОП изпълнители по проект „Модернизиране на ПОО“, мониторинг на изпълнението, оценка на изготвените продукти съвместно със ССУ, ЕК и УС.
7. Провеждане на процедура за избор на изпълнител и разработване на Дигитален интерактивен СППОО по проект „Модернизиране на ПОО“.
8. Поддържане на информационна система в работещо състояние като основен инструмент в управлението на НАПОО и контрол на ЦПО и ЦИПО.

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ:

АЗ – Агенция по заетостта

ДБ – Държавен бюджет

ДОС – Държавни образователни стандарти

ЕК – Експертна комисия

ЕКР – Европейска квалификационна рамка

ЕРУ – Единици резултати от ученето

ЗА – Закон за администрацията

ЗПОО – Закон за професионалното образование и обучение

ИС – Информационна система

МИИ – Министерство на икономиката и индустрията

МТ – Министерство на туризма

МОН – Министерство на образованието и науката

МТСП – Министерство на труда и социалната политика

НАПОО – Национална агенция за професионално образование и обучение

НАЦИД – Национален център за информация и документация

НКР – Национална квалификационна рамка

ПОО – Професионално образование и обучение

ПКЛ - Професионална квалификация и лицензиране

РУ – Резултати от ученето

СППОО – Списък на професиите за професионално образование и обучение

ЦИПО – Център за информация и професионално ориентиране

ЦПО – Център за професионално обучение

ЦРЧР – Център за развитие на човешките ресурси

ЦРЧРРИ - Център за развитие на човешките ресурси и регионални инициативи

УЦЖ – Учене през целия живот